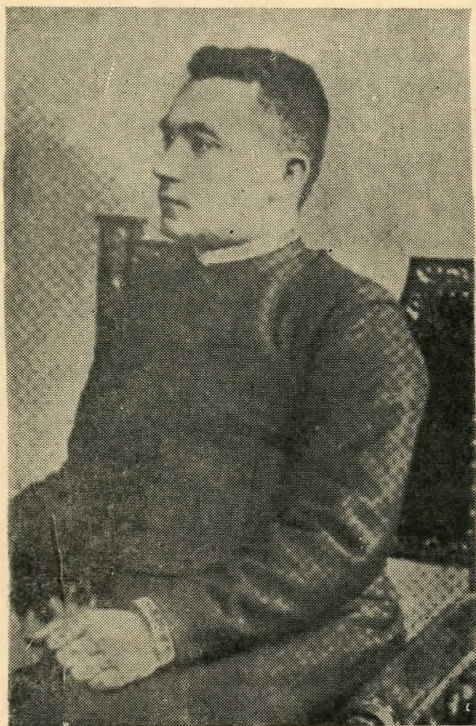
600

IZIDOR POLJAK

PJESME

21858

IZIDOR POLJAK

PJESME

Đakovo 1964

Posvećeno:

ČETRDESETGODIŠNJICI PJESNIKOVE SMRTI

Izdaje:
Jakov Čabraja, Đakovo — Štrosmajerov trg 5.

Uredio i odgovara:
Jakov Čabraja — svećenik, Đakovo — Štrosmajerov trg 5

Tisak: »Tipografija« Đakovo, 1964.

PREDGOVOR

Prošlog ljeta našao sam se u društvu prijatelja. Razgovarali smo o mnogočemu, između ostalog i o pjesnicima. Tom prilikom citirao sam im nekoliko odabranih stihova Izidora Poljaka. Bili su zadivljeni, a ja sam im nakon toga pokazao svoje bilježnice pune njegovih pjesama. Ujedno sam im pročitao nekoliko pjesama tog relativno malo poznatog pjesnika. Jedan student mi je nakon toga oteo bilježnice i rekao: »Ovako što nisam davno čuo ni čitao!« Nije mi htio pjesme vratiti dok ga nisam uvjerio da ću izdati sabrane pjesme Izidora Poljaka i rado mu pokloniti odštampani primjerak. Potrebno je obnoviti uspomenu na ovog velikog pjesnika i ponovo oživjeti njegovu dušu, skrivenu u biser stihovima. Pjesnika, koji je poput mnogih naših književnika umro u naponu stvaralačke snage. Pjesnika koji nam je i pored toga ostavio toliko dragocjenih »snopova zlatne svjetlosti«.

Izidore, iako si nas rano ostavio, Ti živiš u Vječnom Gradu i srcu svoga naroda.

Za četrdesetogodišnjicu Tvoje smrti i mi s Tobom pjevamo:

»Oh da brzo ugledam druga polja,
Drugih gora modrilo, drugo nebo,
Drugog svoda titraje zv'jezda b'jelih,
Krajeve vječne!

Jakov Čabraja

Zvanje moje

Kada jednom vr'jeme dođe,
Da k dragome pođem Bogu,
I kad dahnem zadnji puta
Na samrtnom teškom logu,
Čela moga neće resit
V'jenac lišća lovorova,
Nit će povjest za moj spomen
Trošit svojih zlatnih slova.

Uminut ću košto minu
Milijuni ljudstva mnogi
Veljem sv'jetu odaljeni
I prezreni i ubogi,
U osami što su teški
Ovaj zemski vijek vili,
Pa kad umru povjest ne zna,
Da su ikad ovdje bili.

U seocu Bog zna kojem
Proživjet ću svoje dane:
Poslat će me zvanje moje
Međ boge sirotane,
Na tom sv'jetu što nemaju
Prijatelja nikog svoga,
Tek na nebu utočište
Sviju b'jednih — dobrog Boga.

I u ime dobrog Boga
Ja ću poći k svome stadu,
Da ga kao anđel tješim
U njegovu teškom jadu,
Da mirisni balzam lijem
U njegove gorke boli:
Tješeći ga, zboreći mu,
Da i njega Gospod voli.

Prema Bogu raspetome
Dizat ću mu suzne oči,
Pa će žića teškom stazom
Moj bijednik lakše poći.
Zborit ću mu, kako ovdje
Život traje kratko doba,
I da pravi tek počinje
S onu stranu hladnog groba.

Ja bogataš ne ću biti,
U biserju ne ću sjati
Ko srentici ovog sv'jeta,
Pa mu blaga ne ću dati.
Dušu ću mu dati svoju
I krv vrelu srca svoga
I utjehu, što je pruža
Vjera sveta Krista Boga.

Vjero sveta! Ti jedina
U toj našoj suznoj doli
Utjeha si milijuna
I u tuzi i u boli.
Gdjegod Tvoje sunce sine,
I kud Tvoja zraka pane,
Sušiš suze, vedriš lica,
Ublažuješ gorke rane.

U narodu našem jadnom,
Gdje je bol i tuga sama,
Gdje se živi, gorko živi
Ponajviše u suzama,
Mnogim, gdje se znojem stvara
Ona suha kora ljeba —
Pronosit ću vjeru svetu,
Ljudskoj boli melem s neba.

Pa će tako hrlit vr'jeme,
I proći će moji dani,
U zemlju ću hladnu leći,
Gdje i moji sirotani.
A na grob mi ne će stavit
Mramornoga spomenika,
Tek križ drven, jednostavan —
Ko i život svećenika.

MOLITVA

Skoro, skoro doći će doba sretno,
Kad ćeš, Višnji, odjet me ruhom b'jelim,
Posvećenom haljinom svećeništva —
Gospode molim:

Daj ub'jeli zato me poput sn'jega
Himalaje, očisti dušu moju
Poput albe, kojom ću zaogrnut
Klečat pred Tobom.

Daj je stvori gorućom krugljom, što će
Tebi, Višnji, na slavu plamtjet, što će
Širom zemlje plamene bacat zrake,
Svjetlo u umu,

Ljubav žarit u srcu. Daj da budem
Braći svojoj okrjepnim svetim pićem
Pritegnute težom zemaljskom duše
K zv'jezdama dižuć.

Daj da budem nedjeljnim glasom zvona
K službi Tvojoj zovući srca ljudska,
Glasom zvona, štono će ruke braće
K molitvi sklapat.

Daj da budem utješnom svetom pjesni,
Koja blaži jadniku srce bolno,
Koja pjeva nevoljnom prognaniku
A o domaji.

Daj da budem na moru ovog sv'jeta
Svjetionik, koji će bratu svojem,
Što se bori sa valov'ma, kazat metu,
Kud mu je poći.

Daj da budem Mojsijem, što će vodit
Iz Misira tužnoga zemlje ove
Braću, štono bl'jede i venu tražeć
Kanaan sveti.

Skoro, skoro doći će doba sretno,
Kad ćeš, Višnji, odjet me ruhom čistim,
Posvećenom haljinom svećeništva —
Višnji, usliši !

Pjesma moja

Dođu katkad časi neki:
Plače, plače duša moja,
Trese grud se ko na vjetru,
Drhće srce bez pokoja.

A ja uzmem liru zlatu,
Stavim je na krilo svoje;
Plače srce, plače duša,
Tužno blista oko moje . . .

Pada suza a na žice,
I zajeca lira moja,
Razliježu se bolni zvuci —
Eto to je pjesma moja!

Eva

Prati me korakom sjene. Ja se je otresti htjedoh,
Srdžbom sam planuo, moljah: Prel'jepa ostavi mene,
Tako ti nježnosti tvoje, svećenik Gospodnji ja sam,
Ostavi, ostavi mene.

Ona me poslušat ne će. Svakoj na blistavoj zv'jezdi,
Svakom u prostoru, kuda izmičem, šuštaj me prati
Svione odore lake, miris se do mene šulja
Kosâ, ko klasovi zlati.

Kada u oblaku dima stojim pred Gospodom svojim
Strepeć od groze, a ruka pokajna u prsa lupa,
Tamo u Božjem dvoru začujem šuštanje svile,
Vidim gdje do mene stupa.

Bježim na grobišta stara. Raskapam lješine trule,
Dišem dah lubanja. Oko tamno u grobove pili,
Ona mi nabrekle usne pruža ko jagode dvije,
Sjajna u zlatu i svili.

Gospode, kako je teško! S'njegom s vrhunaca gorskih
Idem da rashladim srce, utišam ognjene plame —
Prati me korakom sjene. Braćo ne prezrite mene,
Molite, molite za me.

STRANAC NA ZEMLJI

Misli moje panule k bregovima
Vječnim, košto galebi iza bure
Padnu krila slomljenih na hrid čvrstu
Obale morske.

I sve želje k zvjezdanom poslah kraju.
Pretrgo sam željezne lance teške,
Što me k zemlji sapeli, kosâ plavih
Ne ljubim više.

Bilo nekad: kada je mjesec bl'jedi
Sv'jetom svoje razlio svjetlo blago,
Ja sam liru uzeo zlatnih žica;
Drhtala struna.

Ko da ljubav izvodi pjesan svoju.
Al već davno prašina liru pokri
Pjesme strasne; umuknu žica ona,
Davno je tome.

Sada više ne burka krvi moje
B'jeli cv'jet na prsima djevojačkim,
Jaki parfem valovnih ženskih grudi
Duh mi ne opi.

Poput stranca turobnog na dalekom
Burnog mora ostrvu srca bolna
Lađu čekam, k žalima da me nosi
Očinskog doma.

Oh da brzo ugledam druga polja,
Drugih gora modrilo, drugo nebo,
Drûgog svoda titraje zv'jezda b'jelih,
Krajeve vječne!

PJESMA MISTIKA

Oj, ja imam ruže svoje
I biserje imam svoje.
Put mi c'jeli trnjem posut,
Kojim stupat imam,
Uz pećine i uz st'jenje
K svom se cilju penjem.
Oštro trnje i pećine
Žude moje krvi vrele,
Oštro trnje i pećine
Hoće mojih suza vrelih.
Al nada mnom žarko, sjajno
Blista sunce vjere moje
I pod njegvim sjajem svetim
Svaka suza biser bude:
Oj, ja imam ruže svoje
I biserje imam svoje!

Blago moje majke

Seljanka je skromna mila majka moja.
Haljina joj nije srebrom izvezena
Preko mora skupo naručena svila:
Sve je srebro njeno b'jela kosa njena.

Ruke joj ne krase alemovi sjajni,
Niti biser nosi oko b'jela vrata
Niti lanac zlatni, sve je zlato njeno:
Toplo srce njeno suhoga od zlata,

PRED USKRS

Sa proljetnim blagim vjetrom i sa žarčom zrakom sunca
Vesna šeće,
S radosti joj gori lice, i po gori i po doli
Sije cvijeće.

Za njezinom lakom stopom na obronku niknu eno
Jaglac žuti,
I javlja nam, da se proljet, ljupka proljet i opeta
K nam uputi.

I ljubice eto stidne, gdje po malo diže svoje
Plavo oko,
Šumarice i jetrenke, modre kao nebo što je
To visoko.

Sa proljetnim blagim vjetrom i sa žarčom zrakom sunca
Vesna šeće,
Za njezinom lakom stopom sva je zemlja radost sama,
Samo cvijeće.

I dolazi. Pruža kitu... I zadrhtnem, ko na vjetru
Drhtne hvoja,
I — otklanjam, duh me vinu ka Golgoti, gdje umire
Ljubav moja.

Strast

Svet sam bio ko seraf, čista duša mi bila
Ko i dječije oko,
Mrzio gr'jeh sam. Šator svojega stana nad zemljom
Blatnom sazdah visoko.

Tada je došla ona, ljepša od b'jelih ruža,
Kada najljepše buje, —
Drsko me za ruku primi, nešto osjetih t'jelom
Poput munjevne struje.

Otet se ne mogoh više. Strast me povela sl'jepo
K vrtu slasti i sreće,
Mjesec gdje blistavo sjaji,oršću bezbrojne zv'jezde,
Parfum miri i cv'jeće.

Stupih začuvši glazbu, štono akordima svojim
Nježnu savjest još gluši,
Sve, što je b'jelo i čisto pod zamamnim zvucima njenim,
Naglo vene u duši.

Usred ogromnog vrta dugi su stolovi stali
Puni žena i ljudi;
Bogova olimpskih jela i nektar slatki se pije,
Svakom gostu se nudi.

Pjeva se: Kratak nam v'jek je, dokle se živi,
Dugo biti nas ne će.
Brzo smrt će nam doći, brzo umine čovjek
Ko i proljetno cv'jeće.

Šumjela, šumjela glazba, štono akordima svojim
Nježnu savjest još gluši,
Sve, što je b'jelo i cvjetno, pod zamamnim
zvucima njenim
Naglo vene u duši. —

Jednom bio sam tamo. Teško li otet se bilo:
Strast me čarobna zvala.
Bijah u vrtu njenom. Vratih se opeta brzo
Strven, bez ideala.

Blijedom dječaku

Dijete bl'jedo, cvjetiću slomljeni
Života burom, pre no se rascvao,
Reci, zašto tebi nježnom
Suzama napunja sudba oko ?

Što lutaš, jadno, trgom i ulicom,
Zar nju ti tražiš — premilu majčicu ?
Ne ćeš naći, bl'jedi cv'jete,
Davno ti ote je hladna zemlja.

Siroto ! N'jesu dani ti mladosti
Ko jutro rosno biserjem sjajući,
Prva proljet tvog života
Ne zna cvijeća ni zlatnih sanja.

Ah sanjaš i ti, al ti se sanjama
Tvog plavog oka suze sve blistaju,
Sanjaš i ti, a o maji
Ili u gladu o — kori hljeba.

I lutaš jadno, nikoga nemaš već,
Da s tvojih lica obriše suzice
— Rosne kapi na lijeru —
Il da te privije k srcu svome.

No čekaj ! Skoro doći će anđeli
I povest tebe drage do majčice,
Ona dugo, dugo čeka,
Kad ćeš sa zemlje se vinut do nje.

Na grobu

U dubok grob se srušio
Moj mnogi dragi san,
Što snivo sam ga nekada
U proljetni svoj dan.

A s njime u grob pao je
I čarni zlatni grad,
Što sazdah ga na oblacim'.
Dok lud još bjeh i mlad.

Gdje zlatni grad mi pokopan
I mladenački sni,
Tu sveti križ sam stavio,
A na njem Raspeti.

Kad noć se spusti tihana
I blisne zv'jezda sjaj,
Od ljudi pođem neviđen
I krenem na grob taj.

I stanem na grob, gdje mi je
Grad zlatni pokopan
I dani moje mladosti
I mnogi čarni san.

Pa ondje pjesmu zapjevam:
— Nek srušio se grad,
Što zidah ga na oblacim',
Dok lud još bjeh i mlad.

I nek mi mladost umrla
I mladenački sni,
Sad križ mi sanja jedina
I na njem Raspeti !

ŽEĐA ZA LJEPOTOM

Što će mi, Vječni, zemlja u cvatu,
Što će mi njeni slavuji,
Što će mi miris ruže bijele,
Štono u proljeće buji ?

Što će mi sv'jetle proljetne noći,
Što će mi srebrna luna,
Što će mi sunce zlatno i sjajno,
Svemira najljepša kruna ?

Svemirom teku r'jeke ljepote,
Pjene se kristalna vrela,
Što će sve ovo čovječjoj duši,
Koja bi ocean htjela ?

Ja sam na čelo zemlji i suncu
Veliko ništa napiso,
Od njih se sjetno odvraća srce,
Odvraća želja i miso.

Tebe bih htio, Vječni i Sveti,
Da ti se na prsa svijem,
Beskrajnom Tvojom plovim ljepotom,
Omamljen slašću da mrijem !

MRTVA SUNCA

Što su srca ljudska,
Kojima su b'jele
Samilosti svete
Povenule ruže ?

Nisu l' sunca mrtva,
Štono vaseljenom
Ne grijući nikog
Lutaju i kruže ?

Večer

Pada suton. S gorskog visa tamo
Nesta ruja: svojim rumenilom sada
Žarko sunce obl'jeva oceana
Ob'jesne vale.

Pade suton. Anđeo jedan sveti
Pali sv'jeće svemirskog divskog hrama:
Večernjica planula zv'jezda, za njom
Sestre joj sjajne.

A s daleke nekoje Božje crkve
Dragih zvona titraji struje zrakom:
Pozdrav Gospi! Kako se mile duši
Zvukovi ovi!

Čini mi se: Nisu to zvuci zvona,
Već to sišli anđeli Božji s neba,
Pa nam oči svraćaju pjesmom svojom
Povrh zvijezda.

Gospod s vama

Mome stidne poniknutih lica,
Plavim slične poljskim ljubicama
S biser - čislom prstima međ' b'jelim,
Gospod s vama!

Gospod s vama, nedužni mališi,
L'jepih lica, bujnih plavih kosa,
Čistog oka kao jutrom ljetnim
Alem - rosa!

Anđel Božji nek vas žićem vodi,
Kud vam god'jer bude jednom poći,
Svetošću da uv'jek sjaju vaše
Modre oči.

A i za vas, što u zreloj dobi
Sv'jetom ovim stupate u bolim'
Mračna čela, izmučena lica,
Višnjeg molim:

Da vas jači posred borbe teške,
U života kr'jepi nevoljama,
Sveta njegva da vas milost snaži,
Gospod s vama!

I vi starci, kojim vječnost svita,
Te vas možda posred ovog hrama
Među vjernim gledam zadnji puta,
Gospod s vama!

Čušimski valovi

Tiho, tiho šumore od krvi ljudske jošte
Rujni čušimski vali,
Tiho šumore, ko da junacima pjevaju Miserere,
Što su hrabro tu pali.

Brodovi — zmajeva poput — plamnih svojih iz ždr'jela
Tu su sipali vatru,
Japanski lavovi tu su divske napregli miške,
Evropejca da satru.

Dva se tu srazila sv'jeta kao nikada prije,
Dva se sv'jeta tu bila,
Krv se l'jevala ljudska — tko bi, ah, mogao reći,
Da su braća to bila ?

I ko da šapću još vali: Kad će si ljudska plemena
Dati poljubac mira,
Zašto Žutom Bijeli koru otima hljeba,
Te mu baštinu dira ?

Kad će sinovi ljudski, sinovi jednoga Oca
Zemlju bratski da d'jele,
Kad će vrhuncima zemskim u znak ljubavi svete
Pršit zastave b'jele ?

Tiho, tiho šumore od krvi ljudske jošte
Rujni čušimski vali,
A na algama morskim u bezdanoj dolje dubini
Sniju heroji pali.

FIDES

Bol mi poljubi čelo, kad me porodi mati,
Sjetu udanu
Mojemu oku. Tad mi podari suzu, pr'jegor i muku,
Vjekovnu ranu.

Ja sam pošao sv'jetom: kamenjem, trnjem. Rujnom
Noge su moje
Rosile krvlju. Išo sam stazom, gdje smrti, ne žiću
Himna se poje.

Pa sam joj pjevao i ja: Dođi, oj dođi,
Slatka i — ledna,
Pretrgni nit mi života, bolni, turobni psalam
Velikog tjedna !

Što mi je podala sudba ? Suzu, pr'jegor i muku,
Vjekovnu ranu —
Koja iz ništa me izvela sila ? ! Jedno želim i žudim:
Vječnu Nirvanu. —

Tada je nadošla Fides, grimiznim ovila plaštem
Rane sve moje,
Rekla mi: Biserje bit će na sjajno sazdanoj kruni
Suze sad tvoje.

Pa mi je pričala slatko o sreći, što nas još čeka
Vječne kroz dane,
Kada ovi će proći, mjesto ovoga sunca
Vječno kad svane.

Tajnu tad shvatih života. — Krv iz mojijeh rana
Jošte se toči,
Fides me tješi: prolazi sve to i — prema nebu
Diže mi oči.

PRED KIPOM DOMOVINE

Pred kipom tvojim stojim, domovino moja,
I b'jesno krv mi vrije,
I u grlu me davi, a niz lice suza
Ko vatra vrela lije:

Bez v'jenca kip tvoj stoji. Nema lovor - lista
Ni cv'jeća nema b'jela,
Da kiti glavu tvoju trnjem izbodenu
I rane tvoga čela.

Tvoj lik je sličan grobu majke, kojoj davno
Već zadnje umr'je d'jete,
Pa nikog nema, da grob njezin krasi roneć
Vrh njega suze svete.

Vremena gdje su ona, kad su bardi tvoji
U dugim povorkama
Tu dolazili košto puk na prošteništa
Pun vjerskog hrli plama:

Da opjevaju tvoju s trnja oštrog krunu
I nekadanju slavu
I s ponajljepšeg cv'jeća da ti vjence pletu
I ovjenčaju glavu ?

Kad jecali su gorko radi boli tvojih
I kada su se kleli
Pred kipom tvojim ovdje, da će tebe ljubit
Tek kroz svoj život c'jeli.

Da s ljubavi tad goreć poput zv'jezda sjajnih
I plamnih meteora,
Kroz zemlju prođu našu crnu goneć tamu
Sa vrška naših gora.

Poumr'ješe ti bardi. Ali tvoj se pjesnik
Sad tebi pjevat stidi
I kraj tvog kipa idući okrene mu leđa
I ne će da ga vidi.

A slučajno li zgleda, gdje se svijaš s boli
I od sto patiš rana,
On suha oka ide mimo tebe, majko,
Ko putnik s tuđih strana.

A ja ga često vidim, gdje ko pjan od strasti
Pred tuđom ženom kleči,
I gdje je slavi duge pjevajuć joj himne
I — lude zbori r'ječi.

Prokletstvo njeg će stići. Skupljati se ne će
U hladu lipa starih
Mlad naraštaj, da njegvom opaja se pjesmom
I srca svoja žari.

I narod ne će k svetim brojit knjige njegve
I nikad doći ne će
Pun poštovanja, da mu žarkom suzom svojom
Na grobu škropi cv'jeće.

JA GLASNIK BIT ĆU BOŽJI

Ja glasnik bit ću Božji i ko cjelov mira
Tom zemljom ja ću poć
I ljudstvo dizat k nebu, nebeskih bacat zraka
U tamnu, zemsku noć.

I zborit ću o Pravdi, Dobroti i Ljepoti,
O vječnoj ljubavi,
Da svima jedan Bog je, što sve nas dobar stvori,
I da smo braća svi.

Pa kada k meni dođe, makar tkogod bio,
I otrcan i gol
I s mnogo rana teških, ja trpjeti ću s njime:
Bol svač'ja moja bol.

I otrt ću mu suzu i vedriti mu lice
I rani melem bit
I dat ću sve mu svoje, a ne ću l' sveg tog moći,
Bar s njim ću suze lit.

Pa stanu l' na me braća vikat: Crucifige!
Ko na zlotvora kog,
Ja slušati ću mirno, gdje me sude — neka!
Sam tako umr'je Bog.

Il prohtije li zloba da kamenjem se baca,
Ko Stjepan ja ću stat,
Zvat pravde Božje ne ću, za svoju ću braću
Tek molbe Nebu slat.

Na slavonskoj cesti

Sn'jeg je duboki pao poljem i gorama tamnim,
Drvlje se od sn'jega svija. Seljačke kućice zure
Ispod pokrova b'jela. Tiho je slavonsko selo,
Samo širokom cestom gospodske saone jure.

Zvonca srebrna ječe, konjima pjene se usta,
Maha rado bi dali b'jesnom i pomamnom skoku
Divljoj se predavši slasti. Sigurnom rukom ih ravna
Poput carskog ministra kočiš sjedeć na boku.

Vozi svog gospodara, štono je udobno sio
Krznom se ogrnuv skupim negdje sa sjevernog pola.
Voljko je njegovoj duši zrakom se povesti zimskim,
Gledneti slavonsko selo, lica i pogleda hola.

Pravi on je gospodin. Ravna mu nema daleko:
Poput vilinskog stana kuća se njegova koči
Posred kućica niskih, a do dvorova b'jelih
Polja su njegova legla kuda ti dopiru oči.

Tamo sa granice pruske došo je tražeći hljeba
K nama u Egipat masni, trideset tome je ljeta.
Našo u obilju svega. Pustog je skupio blaga,
Stostrukim raskošnim cv'jetom ovdje sreća mu cvjeta.

A on žudi još više. O tom je maštati stao,
Kad li iz polusna slatka vika ga prenula pjana:
Pjesmu mumljajuć neku, grdeć i psujući nešto
Seljak tetura cestom, ide iz mračnih mehana.

»U stran»! kočijaš viče. Seljak izbulji oči,
I kad vidje kog vozi, viknu: Ne ću baš, eto!
B'jesom planu gospodin, prezirno omjeri pjanog,
Ljutit kočišu kriknu: Udri pijano pseto!

Kandžija zviznu u zraku, siknu ko ljutica zmija,
A po sipkome sn'jegu krv se prosula vrela —
Taj mu je bitanga prvi prodao svoju kuću,
Kad se pred trideset ljeta slavonskog domogo sela.

PROGNANIK

Vraćam se k rođenoj grudi. Kišna srpanjska noć
Bacila koprenu tmastu preko c'jeloga kraja,
Ispod mračnoga neba juri lokomotiva
Poput velikog zmaja.

Putnici umorni sniju. Kraj mene evo na klupi
Sm'ješi se slatko i milo u snu nevino d'jete,
Ko da mu anđeo b'jeli sad nâ upravo šapće
Priče i čarne i svete.

Starica drugoj na strani s'jedu je sagnula glavu,
Njojzi se od sebe same trudne sklapaju oči,
Pa će sa sanovnom vilom nekud u vrtove bajne
Skoro šetati poći.

Stranac jedan tek bdije. Mnogo ima mu ljeta:
Poput dubokih brazda preko lica i čela
Mnogi mu starost ureza nabor, glavu mu krije
Kosa srebrno-b'jela.

Starac čas nekuda zuri sličan mramornom kipu,
Sad se naglo sav strese kao od velike boli,
Pa se i opeta smiriv miče tek usnama bl'jedim
Kan' da se Višnjemu moli.

Francuski prognanik to je. Misli mu turobne lete
Tamo u predragu zemlju, na sv'jet gdje rodi ga mati,
Prvu zoru gdje vidje s v'jencem rosnim na glavi,
Sunčani prvi trak zlati.

Misli na drage poljane, kuda je luto ko d'jete,
Kuda se s druzima igro, poljsko brao cvijeće,
Žutoga ganjo leptira, oko Đurđeva dana
Štono vrh ljubica l'jeće.

Misli na ćeliju skromnu, mnoga gdje proživi ljeta,
I u dolini gorskoj na dragu crkvicu malu,
Gdje je učio narod, da Boga i Francusku ljubi,
Svevišnjem pjevao hvalu. —

Pa su ga prognali eto onih iz zidina skromnih,
Bez srca bacali usred valovlja burnoga sv'jeta,
Nisu štedjeti znali kosa srebrno-b'jelih,
Staračkih njegovih ljetá.

Čemu su činili ovo? Ta dugo već disati ne će:
Ćuti on, vidi i znade, da Kristu svom brzo će poći,
Za njim već smrt se vije, da mu ledenom rukom
Umorne zaklopi oči.

Pa bi mu francuska zemlja trudno primila t'jelo,
Vječni san rado bi snivo uz crkvu gorskoj u doli,
Ali što tuđinska gruda njegove kosti će kriti —
To ga, ah, peče i boli.

Stranac se strese od tuge, drhtnuše usne mu bl'jede,
A u očima mutnim vidjeh, gdje sja se i blista
Velika suza ko alem i gdje u prašinu na pod
Kanu sveta i čista.

Tad mi se pričini kan' da gledam, gdjeno se stvori
Poput nenadna vjetra do njeg lažna sloboda,
Gdje mu se ceri i smije, pa mu besramno nogom
Suzu gazi sred poda.

Silno zvijezde volim

Silno zv'jezde volim, pa se često dignem
Iznad zemlje naše, povrh ovog sv'jeta,
Poput orla letim zračnim oceanom
Između sunaca, zv'jezda i kometa.

I kad tako jednom dignuh se visoko,
Na kraju svemira možda već sam bio,
Zapazih na zv'jezdi nekoj čudo pravo:
Gdje se grad bijeli na zvijezdi svio.

Divan grad vám to je, pa se samo Bogu
U tom čudnom mjestu sveti tamjan pali,
Tamo stoji krepost, mramorne oltare
Posjeduju ondje čisti ideali.

Tamo svi su braća, nit razlike ima,
Svak, ma štogod imo, bratski i dijeli,
Nema tamo zlobe ni zavisti crne,
S turobnim se plače, s radosnim veseli.

Ondje pravda vlada, pred njezinim licem
Svi su, svi su isto, svim jednako sudi —
Ah i sve je ljepše, svetije i bolje
Nego kod nas ovdje jadnih, zemskih ljudi.

Pa kad amo motrim, tko se u nas časti
Kome tamjan pale, komu hvalu poje,
Vidim, motrim bolno, da su naši ljudi
Postavili đavle na oltare svoje.

I ja vidim jošte mnogo bogatuna,
Gdje u lasti žive, časte se i smiju,
Dok ih bezbroj ima, koji kruha traže
I gdje kruha gladni na tisuće mriju.

I ja vidim jošte nepravda gdje vlada,
»Bratstvo i jednakost« dok se sv'jetom gudi,
I ja vidim mnogo okovano roblje,
Kom i srce htjeli čupat bi iz grudi.

I kad ovo vidim i na zv'jezdu mislim,
Tada bol me hvata, moje suze oči —
Kad će zemlja biti ko i grad zvijezdin,
Hoće l, ikad za nju oto vr'jeme doći ?

Otkad pođoh ovim sv'jetom

Otkad pođah ovim sv'jetom,
Mračna mi je vaselena,
I od suza, gorkih suza
Sveđ se blista moja zjena.

A još nitko došo nije
Milo da mi stisne ruku,
Prijateljsku riječ kaže
I za moju pita muku.

Pa odlučih i ja biti
Srca tvrda kao kamen
I u duši zgasnut ljubav,
Što se vije ko stup plamen.

Al kad vidim brata svoga,
Gdje ga nešto boli jako
I gdje plače, ja ne mogu,
A da ne bih s njime plako.

ODISEJ NA OTOKU KALIPSINU

Huče vjetri, s tmastog neba munja sije,
Propinje se more, pjeni se i bije
O žal tvrdi šumom gromornim.
Ja na hridi sjedim, bučno gledam more,
Galebove motrim, gdje se s burom bore,
I o tebi, Itako, ja snim.

Zalud me Kalipso vječitošću nudi,
Zalud cvjetne svoje rastvara mi grudi
Zovući u raskošni me san:
Da ljepotom svojom jednaka je zori,
Da me gospodarom bogova svih stvori,
Napor njezin sav je zaludan.

Itako, sve misli moje k tebi hrle,
Noću sanje moje samo tebe grle,
Pradjedovski sveti dome moj.
Draža ti si meni povrh svega blaga,
Pa u duši mojoj kao zv'jezda draga
Vječno zlatni lik će blistat tvoj.

Čujte vjetri ! Sudba progoni li mene,
Itake da više ne vide mi zjene,
Tu da zadnji bolan pustim dah
Kad mi kosti strunu, vi u sili svojoj
Dunite što jače, pak domaji mojoj
Preko mora nosite mi prah !

NADBISKUPU STADLERU

Zvjezdanim pošo si putem, stazom heroja veljih,
Kud su se orlovi vili, hrvatski Strossmayeri,
I ko paljevnu žrtvu život na oltar si dao
Narodu svome i vjeri.

Kao što planet za suncem svojim vječno se kreće,
K vjeri i rodu Ti hrlila želja svaka i miso.
Ljudsku si svladao narav: svaku pomiso na se
Iz srca svog si briso.

Što li si dočeko za to ? Šumni hiljada pljesak ?
Narodni da Ti pjevači sv'jetom pronose slavu ?
Naša li dolazi vila, v'jencem lovorovim da Ti
Srebrnu okiti glavu ?

Ah, sred ljudskoga roda samotno brdo se diže,
Golgota njemu je ime. Na njemu svjetina poje
Pjesme mržnji i zloći. Tamo razapinje zemlja
Najveće sinove svoje.

Tamo su probili ruke, štono se dizale samo,
Milu da nejačad grle, gladnima pružaju hljeba,
Il' se u zvjezdanoj noći za spas ljudsoga roda
K svodovlju dizale neba.

Uv'jek su Kristove usne slatku šaputale himnu
Bratstva i ljubavi sviju, i on — pelin je pio.
Mnogim je donio l'jeka, mnogim isc'jelio rane,
Od njih je — razapet bio.

Kao ni Gospoda Tvoga nisu Te minule boli.
Mržnje prekrivši velom duha Tvoga vrline
Surovo Tebe su vukli na pusto golgotsko brdo,
Naroda veliki sine !

Naše Te ne shvaća doba, kao ni visoke gore,
Što se ponosnom glavom tamno pod oblačje diže
Iznad ravnica niskih, crvić shvatiti ne će,
Što joj na podnožju gmiže.

Tek će v'jekovi novi, svetom prožeti pravdom,
Kada se stiša oluja, strasti sadašnje minu,
Srcu se klanjati Tvome, Tvoje shvatiti misli,
Duše Ti svu veličinu.

NA STAZI ŽIVOTA

I ja sam nekad imao
Za mlađih ljeta sunčan dan,
I ja sam nekad sanjao
U mlado doba krasan san:
Po rosnoj stupah livadi,
Vrh mene sunce i svod čist,
I kud mi pogled sizao,
Svud alem, biser, ametist.

A tad sam bolno motrio,
Gdje polako se gubi san,
Vrh mene gdje se nadvija
Svod mračan sav i oblačan,
I gdje se stvara preda mnom
I golet i led i mrk sv'jet,
I oko gdje mi ne može
Da sretne travku ili cv'jet.

I ovud mi je stupati,
Putovat žića teški put,
Gdje često srce protrne
I razjadi se ko jad ljut,
I gdje je suzom orošen
I krvlju svaki stupanj moj,
I gdje mi duša nesretnih
I zapuštenih pjeva poj.

A često tako stupajuć
Sav satrt padam na put svoj,
I tad mi mrtav osjećaj,
I tada trne život moj,
I tako ležim besv'jesno
Ko burom strašnom slomljen cv'jet,
I opeta se probudim:
Još nije vr'jeme meni mrjet.

A tada uzmem križić mal,
Amanet mome srcu drag
Što majka mi ga podala
Na rastanku uz cjelov blag,
Uz one suze biserne,
I blagoslov svoj majčin svet,
Kad nejačak sam pošao
Iz sela svog u b'jeli sv'jet.

Pa tada uzmem križić mal
I ja ga žarko poljubim
I kušam Božju utjehu
I novu snagu oćutim,
I ko da sunce zasja mi
Na zamračenom svodu mom,
I ko da dahne cv'jeća dah
Nad lednom mojom pustinjom.

O Kriste moj, o Kriste moj,
Kad sudba otme stvoru sve
I zadnju zv'jezdu ugasi,
I kad mu zadnja nada mre,
I c'jeli život kad je bol,
I čovjek samo mučenik,
Još život nije pakao,
Krijepi li ga svet Tvoj lik.

A Satan hoće rodu mom
Iz srca brisat taj lik Tvoj,
Ah ne dopusti, ne daj tog,
O razapeti Kriste moj!
I otme li mu biser taj,
Tad oteo mu jadnom sve,
I onda moga naroda
Sa lica zemlje nestaje.

Ignis ardens

Beskrajnom u nizu idu milijuni
Rasipnih sinova: ostaviše kuću
Roditelja svoga, pa su u sv'jet pošli,
Kud ih strasti sila tjera po bespuću.
Gladni su i žedni, satrti od boli.
Bl'jedih im iz lica teška viri b'jeda,
Patnje pretrpljene. Zamračeno oko
Iznad sebe samo pusto nebo gleda.

Hoće li se ikad vratit k Ocu svome
Duše raskajane? Tko bi reći znao!
Prezreli su nadu, ljubav pogazili,
Anđel vjere davno rad njih plakat stao
Žalosno i tužno. Srca su im hladna
Kao da ih sape teška santa leda
Okovima svojim i hladnoća srca
K Roditelju dobrom vratit im se ne da.

Crnu sudbu svoju skrivili su sami
Ostavivši Oca. Oni Nebo tuže
Radi muka svojih i u srdžbi b'jesnoj
Svemožnoga psuju, proklinju i ruže.
Pa ko iz vulakna ražarena lava,
Kamenje i sumpor crne kletve lete
S polova zemaljskih k zvjezdanome nebu
I pred same Božje stižu dvore svete.

A Bog, koji dahom usta svemir stvori,
R'ječju sunca trne, ne će da ga svlada
Srdžba i da svoju nezahvalnu djecu
Desnicom božanskom u dno baci hada.
Gospod je milostiv. Od sve moći njegve
Još je ljubav jača beskrajna i čista,
Štono prašta uv'jek, samo prašta uv'jek,
Štono na križ nekad raspela je Krista.

On bi rado sretnu svoju djecu gledo
Nasmijana lica. Rado bi ih svio
Na božanske grudi. Cjelov bi im dao
Plamen kao sunce. Ljubezan i mio
Prostio bi gr'jehe i sve zloće crne,
Odio ih zlatom, otro bi im oči
Crvene od suza, plača dugotrajna,
Samo kad bi opet k Njemu htjeli doći.

Na stijeni Petra zato opet sjajno
Uždio je sunce, izgubljene pute
K dvorovima njegvim ljudstvu da rasv'jetli
I da grije ljudstvu grudi promrznute
Svojim žarom vrelim, da led i sn'jeg topi,
Ljubavi i vjere gdje će niknut cv'jeće
Ko na prisojima bregova i gora,
Kada južnjak dune, sine pramaljeće.

Ignis ardens! Sv'jetli svojim svjetlom žarkim,
Hladne sv'jesti ljudske pali vatrom s neba,
Nesretno je ljudstvo, čemerno i bolno,
Mnogo njemu treba, jer mu vjere treba.
Diži ruke svoje k dvorovima vječnim,
Plači, jecaj, ljudstvu opet vjeru prosi,
Pa sa vjerom svetom novo uskrisenom
Jadne duše ljudske zadovoljstvom rosi!

U svetoj noći

U svetoj noći svakoj ko pred v'jeke davne
Bog pušta pr'jesto svoj
I silazi s nebesa na lik čeda svog
Uz anđeoski poj.

Pa prođe zemljom c'jelom s kraja na kraj sv'jeta
I u svak uđe stan:
U puste izbe b'jednih, a i u dvor carski
Sav zlat i prekrasan.

I gdjegod vjerne nađe, svakom cjelov dade
Ko zv'jezda čist i svet,
U noći tako badnjoj kao d'jete l'jepo
Krist prođe čitav sv'jet.

A kome cjelov tisne, duša mu se strese
Od tajnog milja sva
I srcem drhtne nešto velebno i slatko,
Od sreće lice sja.

U svetoj noći s mog se lica suza truni
Ko dragi alem čist,
Što ljudstvo ne zna c'jelo, čime cjelov rodi,
Što podaje ga Krist.

METEOR

Šteao sam, noć je bila,
Tiha, mirna noć,
I ja vidjeh, gdje sa neba
Pada meteor.
Kružio je oko zemlje
Drugom bio zvjezda čistih,
Sad u tamu pade zemsku —

Sjajni meteor.
Zaplakalo srce moje —
Ej, i ja sam nekoć bio,
Gdje domaja njegva bila
Drûgom zvijezda i sunaca
I kometa i planeta,
I ja padoh kuda pade
Sjajni meteor — —

Starica

Sipi kiša ko da s neba
Anđeoske plaču oči,
Preko pustog, širnog polja
Stara baka sporo kroči.

Sa dalekih mutnih gora
Poljem mrazni vjetar piri,
I pred njegvim mrije dahom
Zadnje cv,jeće i leptiri.

Ide baka, motri baka
Kako c'jela narav mrije,
Pa u zuju vjetra sluša
Zvuk mrtvačke melodije.

Pa se čudi, kako brzo
Odu dani premaljetni:
Ta ko juče da je prošo
Krajem našim svibanj cvjetni!

Ide baka, pa Bog znade,
Zašto li se sad baš sjeti
Mladih dana, mladih sanja,
Svog života pramaljeti:

Kad je sunce bez oblačka
Još zlatilo njene dane,
Kad još tuđe nije znala
Niti boli niti rane.

A sve ode, nekud ode,
Pa se više vratit ne će,
Umrla je proljet njena
Ko sad mrije zadnje cv'jeće!

Sjever duva, kiša sipi,
Stara baka poljem kroči,
Uspomena mladih ljeta,
Suzom škropi njene oči.

Sreća

Ustao je rano: još je sumrak bio,
I na čistom svodu mnoga zvijezda sjala,
K zapadnoj je strani plovio još mjesec,
Ko da morem brodi lađa od kristala.

Pa on orat krenu ono polje svoje,
Gdje se vječno pati za komadić hljeba,
I kad stiže tamo, još je stao malo,
Da prizove pomoć poslu svome s neba.

S napornoga rada već je znojan bio,
Kada zoru vidje gdje se svijetom šeće,
I gdje uz poj ševe, kosa i slavuja
Sitnom biser-rosom mije drago cvijeće.

Kroz dan tako cijeli radio je teško,
Te seljaku jadnom znoj se s lica lievo,
Ipak nije kleo majke što ga rodi,
Gdjegod iz sveg grla pjesmu još je pjevo.

I u radu mučnom večer ga je našla:
Gle, već pozdrav Gospi dršće iznad gora,
Dršće povrh doli pozivljući ljudstvo,
Da se mole Gospi nebeskoga dvora.

Seljak kapu skida, pobožno se krsti,
Oči k nebu diže, dragog moli Boga,
Na nj da oko svrne, pa da muci njegvoj
Dobar ne uskrati blagoslova svoga.

Moli zato Gospu, i gle, čini mu se:
Eno vidi Gospu! Suncem obasjana
Milo mu se smješka: Njojzi je na ruci
Isus, Isus dragi — svjetlo njegvih dana.

Kako li je milo to božansko Dijete!
Gle, baš svoju malu podiglo je ruku,
Pa će eto sada ručicom božanskom
Blagoslovit njegov znoj i trud i muku.

Seljak kreće kući. U srcu je sretan,
Nešto sveto ćuti, nešto tako milo,
Vedar je u duši kao vedro nebo,
Što mu se nad glavom puno zvijezda svilo.

TMURNO I TMASTO JE NEBO

Tmurno i tmasto je nebo.
Oblake crne — ko da su
Ogromnih gavrana krila —
U dalj vitla oluja . . .
Recite oblaci crni, s koje ste strane došli,
Kud ćete ? Kuda vjetar vas tjera,
Na jug ili sjever,
Na koju stranu svijeta ?
Recite, oblaci crni ! —
Bez misli, bez volje,
Strasti me gone svijetom,
Strasti mojega srca,
Čuvstva mojega srca
Ko vihor goni
Oblak crn . . .
Nesretno dijete sam svojega doba,
Joba, kojemu strasti otrovaše mozak i misli,
Oteše volje !
Strasti vitlaju sa mnom
Kako goni oluja

Oblak crn . . .
Aj, a mogo sam biti oblak,
Blagoslov noseć rođenoj grudi,
Ko rosni oblak za srpanjskog žara,
Što ga izmoli molitva vruća . . .
Al oblak sam crn
I gdje se nadvijem:
Rodit ću munjom,
Rodit ću gromom,
Rodit ću gradom,
Rodit ću potop —
Ja oblak crn . . .

SVETE SANJE

Spustih tamne zastore. Ležim mirno.
B'jele sanje mirišu mojom sobom,
Rosno Jutro srebrnim prstom tiho
Kuca na prozor.

— Od sna ustaj, ljenivče ! Hladna magla
S modrih gora izmiče, ševa pjeva,
Ljudi na rad dižu se, zlatno sunce
Cjeliva zemlju.

Reci, Jutro: Kruži li nebom sunce,
Što se vječno ovija maglom sivom,
I što bl'jedo drhturi ko nad odrom
Mrtvačka sv'jeća ?

Reci, Jutro: Ori li jošte zemljom
Trublja bojna, ranjeni vapaj bolni ?
Puši li se Abela krv spram neba
Poput gejzira ?

Il' su možda umrli sitni ljudi,
Puni jeda, nel'jepi, hladna srca,
Goreć mržnjom, stupa li zemljom tvrdom
Naraštaj novi ?

Šutiš, Jutro ? Odlazi ! Ustat ne ću !
Snivam dalje. Beskrajnom dugom ravni
Šumi r'jeka srebrna kao rukav
Golemog mora.

Uvrh neba tisuću plamti sunca.
Sva je ravan posuta zlatnim cv' jećem,
Između cv'jeća dižu se dvori b'jeli:
Stanovi ljudski.

Posred ravni veleban hram se koči.
B'jeli zidi sjaju ko ledenjaci,
Zlatom krov mu blješti ko krvav oblak
Zapaljen suncem.

A iz b'jelih palača idu ljudi
Sve dva i dva, ponosni, l'jepi
Kao bozi. V'jence od zlatnog cv'jeća
Nose u ruci.

Pojuć pjesmu stupaju k b'jelom hramu
Tu je oltar Ljubavi. Zamišljeni
Tiho sveto ulaze. B'jele v'jence
Meću na oltar.

Boli

Uzeo sam kraljevsku harfu svetu,
Što ju nekad škropile vrele suze
Rasplakanog Davida; na njoj duša
Prebirat uze:

Tvojom munjom oboren na tle, boli,
Ja ti pjevam zanosnu himnu svetu,
Cv'jeće, štono niknu iz mojih suza,
Pružam ti na dar.

Kad sam urlo: Ne vidim silnog Duha,
Kralja zemlje — ti si u lice moje
Šaku suza bacila, i kroz suze
Opazih Njega.

Bila tvoja blagsolovena ruka,
Blagosloven i svet trenutak onaj,
Kad ti lice ljutito poput munje
Ugledah dršćuć.

Pa mi rukom željeznom zgrabi srce
I na goruć nakovanj muka stavi,
Da ga čistiš: nesrećom, bolestima,
Nemirom tajnim;

Prijatelja izdajom, rugom braće,
Sumnjičenjem, klevetom, mržnjom onih,
Što ih ljubim, kojima rado svoju
Dušu bih dao.

Srce moje prozirni sad je kristal.
Ko na morskom površju sjajne zv'jezde,
U njem dršću bolovi sviju ljudi,
Stoljeća suze.

I moj dom se protegnu preko zemlje.
Kad za tihe proljetne noći cvatu
B'jele ruže lijući u noć svježu
Mirisni balsam,

Stupaju mi pred oči kažnjenici
Hladne stepe sibirske, gledam bolne,
Što ih posred afričkog p'jeska kriju
Šatori b'jeli.

ZLATOMISNIKU

Uminula je žega i vrućina
I k večeru dan nageo se vrući —
U rano jutro, pred pedeset ljeta,
Kad s rosnih grana ptice pjevajući
Pozdravljale su goru, ti si pošo
Na svetu njivu, gdje se potok vije
Ko crven rubin Božjom tekuć krvi,
A zlatno klasje za nebesa zrije.
Uminu žega, blag je večer pao,
O tvrde vjere štap se opirući
Sad stupaš krokom trudna apostola,
Što k očevoj uputio se kući —

Pedeset ljeta sijao si njivu:
Kad pripicalo s neba sunce vrelo
Kad dizali se vjetrovi i bure,
A udarili gromovi o čelo.
I njivi Božjoj svu si snagu dao,
Um, volju, boli, nade i čeznuća,
A često kamen parao ti nogu,
I na tle pala mnoga suza vruća.

Obliven znojem sijao si dalje
I niti za čas ne klonu ti ruka —
Sad gledaj što iz tvoga znoja niknu,
Od kapi krvi i od tvojih muka!
Po kamenju, kud stupala ti noga
I oštrom trnju, b'jelo buji cv'jeće:
Kud znoj ti pado, rosne ruže cvatu,
U vjekove što uvenuti ne će,
Kud krv je pala, Božje crkve stoje
I smjelo strše u nebesa plava —
Pa ruže, crkve pjevaju ti gromko
I pjevat će ti: slava, slava, slava!

I minula je žega i vrućina,
A rajska ti rastvaraju se vrata:
Ja gledam sreće neizmjerno more
I v'jenac sav od biserja i zlata,
Što čeka te, a poput sunca sije.
I Gospod, gdje blago ti se smije. —

Borba

Maljem me po čelu
Udarila zbilja,
Stojeć mi na vratu
Sotonski se smije.
Pa mi prsa steže,
Prašinom me valja,
Guši me ko nekad
Laokona zmije.

B'jesno viče: Gmiži,
Strvinom se hrani,
Budi ko i drugi,
Nasiti se praha.
A ja sin sam sunca,
A ja brat sam zv'jezda,
Gutat zemlje ne ću
Do svog zadnjeg daha.

Pa iz praha gledam,
Kako nebom plavim
Poput ata plamnih
Žarka sunca jezde.
I ja zurim tamo,
K vama ruke pružam,
Žarka sunca moja,
Svete moje zv'jezde!

Pjesnik

Ušao je bl'jed i satrt.
A iz mutnog njegvog oka
Zurila je bol ko sablast
Uvrh bezdana dubòka.

Traljama je otrcanim
Oslabljeno krio t'jelo,
Kapi krvi ko rubini
Vjenčale mu l'jepo čelo.

Klecao je, sav se trese
A od ljute neke zime.
Tko si, što si? — Ja sam pjesnik —
Prošapta mi muklo ime.

Otkud ideš? — Prorok Božji
Ja sam htio biti sv'jetu,
Pojuć zemljom nosio sam
Maslinovu granu svetu. —

Pa mi reci, čudni stvore,
Otkud tebi rane ove ?
— Mjesto mača što ja nosah
Samo grane maslinove. —

A što tebi tuga crna
Gorkom suzom oči zali ?
— To u suzi mojoj bl'ješte
Ismijani ideali. —

A tko reče u sv'jet poći
Golubinjoj tvojoj duši ?
— Ah ja ljubim — šapnu, pa se
Na tle kao mrtvac sruši.

Na bojištu

Vjetar šumi

Stupa regimenta.
Vojnik do vojnika.
Mladi, kršni momci.
Bl'ješte bajunete
O žarkom suncu.
Ko vatrene zmije
Sjajne dižu glave
I smrću se pr'jete.

Idu. Očarane
Gorske jele zbore:
Poput vitkih jela
Tankoga su rasta.
Stari dub kraj puta:
Gledaj im ramena
Snažnija i jača
Od tvrdoga hrasta.

Ljubica u travi
Sagnula je glavu,
Žalost svoju plače
Dijamantnom rosom.
Sluša, kako vjetar
Kroza lišće šumi:
Sutra im se bujnom
Mrtvom igram kosom.

NA SJEVER

Nađoh ga pod st'jenom visokoga brda
Ubojito tane ranilo duboko
Pokraj hrabrog srca. Leden znoj mu kvasi
Čelo, spliće kosu, mrači plavo oko.

Odletješe u dalj, zrak je ognjem sjao
Drhtala je zemlja, prestrašeni orli
Juče, kada pade. Stišala se borba.
— Oče ! — slabim glasom k sebi me je zvao.

— Znate l', gdje je Krosno ? Na sjeveru, sinko !
— Gdje je sjever, oče ? Legnite me tako,
Da na sjever gledam. Krosno, moja mati — —
Dahnuv zadnji puta nasm'ješi se lako.

Lavovi

Lavovi su pošli, naša nada sjajna,
S munjama u oku, ponosni i l'jepi —
Već o trećoj zori k bojištu će stići
Na dalekoj stepi.

Stare vrbe plaču pokraj polja cvjetnih,
Gdje uz pjesmu zvonku mjesečnoj u noći
Vodili su kolo. Plaču vrbe, znadu:
Ne će više doći.

A na kućnom pragu sjede majke stare.
Jecaju u grču, čupaju si kose,
Poljanom i stepom, r'jekama i morem
Misli im se nose.

Mlade mome venu kao b'jele ruže,
Što ih žarko sunce vrelom zrakom ubi.
Rad vas mrije srce, o mladići čili,
Što vas žarko ljubi.

Oni samo idu s munjama u oku,
S gromima u ruci. Tane kad ih shvati,
Pomodrjele usne tebi himnu poje,
Velja naša Mati!

Padaju u mračno zaboravi groblje.
Laž je slava vječna. Samo majke naše
Misliti će na vas, za sveg v'jeka svoga
Vas ne oplakaše.

I orolovi, što se iznad razbojišta
Krvava i tmurna u jatima viju,
Na grob će vam vodit mlade, da ih uče,
Kako da se biju.

Iz „ostavštine moga prijatelja"

Narodu svome

Ljudski rod u bezdan sve to dublje pada,
Čovječanstvo sjedi pod šatorjem smrti;
Pored njega stoje negdanji oltari
Ideala ljudskih smrvljeni i strti,
Bog im priča samo, što je mašta živa
Djetinje u doba čovječanstva stvori,
Pred kulturom što se raspada ko magla,
Kada sunce žarko zasije o zori.

A križ sveti, što je kroz vijeke duge
Kao svjetionik rodu ljudskom sjao,
Ono drvo sveto, s kojega je čovjek
Stoljeća kroz mnoga zlatno voće brao,
Kojeg plod ga dizo u zvjezdane kraje,
Te bje orlu sličan svojemu u letu,
Srušio je čovjek, pogazio nogom,
Križ je sveti ruglo trulom našem sv'jetu.

Prezirući svjetlo s Golgote što blista,
Drskom usnom pukom tek ga zovuć laži
Zasl'jepljenim umom istinu odbaciv
Novom stazom čovjek drugo sunce traži.
Al zaludu napor, poso sav i muka,
I zaludu čežnja i sva njegva nada:
Sve što više misli, da će svjetlo naći,
Na svom putu krivom sve to dublje pada.

Uvrh podrtina prijašnjih oltara
Podignuše hrame i bogove nove;
Al zaludu njima ljudstvo tamjan pali
I zaludu jadno u pomoć ih zove,
Pred njih b'jednik stane i u muci svojoj
Raskriva im rane, milosrđa moli,
Al su bozi novi kamenoga srca,
Nit im dušu dira jad i ljudske boli.

Ah, tu Krista nema, dobroga pastira,
Ljubavi božanske bezdan - oceana,
Tješitelja slatkog bolima u našim,
Liječitelja dobrog teških ljudskih rana;
Koji, kad zahuji bura i oluja,
Rastvara nam brzo svoje grudi svete,
Privije nas ljupko k toplom srcu svome,
Kao mati braneć svoje slabo d'jete.

Što od križa dalje sv'jet se ovaj kreće,
Nevolja je više među narodima;
Gr'jeh i zloća crna sve se više širi,
Više suza ima, manje sreće ima.
Čovjek jadni ludo odreko se Boga
I na zemlji Eden htjede si da stvori,
Al to skupo plaća: bezbožno mu djelo
Samo trovnim plodom počelo da zori.

A ti mili rode, stazom pođi starom
I ne skvrni praha, krvlju poštrapana
Mučenika svetih divnih pređa tvojih!
Bolima u gorkim teških naših dana
Oči k nebu upri pune pouzdanja
I ne gubi vjere u dobroga Boga!
Vjera će te ova silnim stvarat divom,
Božje ćeš uz vodstvo doć do cilja svoga

S mladošću na rastanku

Minu doba proljetnih mojih dana,
Ode mladost ružičnih svježih lica,
Modra oka, štono ga nikad nije
Kaljala suza.

Pa se ne će vratiti nikad više
S tihom svojom radosti i veseljem,
Sa smijehom nestašnim, sličnim glasu
Srebrnog zvonca.

Nestalo je. Nečujno ona ode
Kao oblak s latica b'jelih satkan
Ljiljanovih srpanjskim ploveć nebom
Modre za gore.

Tiho minu, čarobnoj slična sanji,
Što se gubi nečujno, kad se gase
Bl'jede zv'jezde jutarnje, a nad zemljom
Lebdi već zora.

Tako ode proljeće žića moga
S čarnim svojim danima, s ptičjim p'jevom,
S oblacima mirisa zlatnog cv'jeća,
S veselom pjesmom.

Pusti sada vrtovi moji leže,
Na njih pada jesenska magla siva,
Žuto lišće ranog mi cv'jeća vjetar
Vazduhom vitla.

I svih mojih s mladošću nesta sanja,
Što mi nekad krasile svijet ovaj,
Što mi bile čipkama ružičastim
Prekrile svemir.

Čarne varke mlađahnih mojih ljeta,
Zlatne magle, kojom bje mladost moja
Kao plaštem blistavim ovijena,
Za uv'jek nesta:

Zv'jezda vjere s varavim svjetlom svojim,
Ali puna čarobnog nekog sjaja,
S neba mog se srušila, silnom bukom
Pade u bezdan.

Srušila se blistava zv'jezda vjere
Uz plač mnogi majčine duše blage
I uz suze biserne i uz jecaj
Njezinih grudi.

Al nek pade: istini to bje žrtva!
Tamo, gdje je do sada na mom nebu
Sjala vjera, pripet ću novu zv'jezdu:
Istine sunce.

U noći

Već je davno najviših sa gora
Ponestalo ruja sunčana,
A iz mora mračnog zv'jezde sjaju,
Ko da alem blista s morskog dna.

Između zv'jezda mirno mjesec plovi,
Mirno plovi mjesec srebrni,
Sve je tiho: zemlja i nebesa,
Čini mi se ko da svemir sni.

U tom miru zemlje i nebesâ
Samo moja grud je nemirna.
Kao more, što ga bura baca,
Uzburkana duša mi je sva.

Srce moje, hoće l' ikad tebi
Mir i sreća u pohode doć,
Prije no te kriocima crnim
Obvije tamnog groba noć.

KOD FILOZOFA

Zalud sam tapko po mraku žarkoga tražeći svjetla,
Duša bje ovita tamom, kao što mračan bje svemir,
Prije nego se prvo iz haosa skalupi sunce,
Srce izjedo mi nemir.

Često sam plakao gorko svojim za proljećem l'jepim,
Tamo u Zagorju dragom, rodna gdje kuća mi stala,
Kad je snebišta moga makar varava svjetla
Zv'jezda vjere još sjala.

Pa kad zan'jeh se mišlju jednom u prošlosti dane
I sve nehoce suzu za suzom sam plako
Tiho ko jesenje nebo, jedva oćutjeh, kako
Netko rame mi tako.

Preda mnom stajaše žena, l'jepa ko Dalila nekad
Ona puna miline dražesnu ruku mi pruži
Šapnuvši: Mudrost sam sv'jeta, pa me zapita: Sinko,
Za čim srce ti tuži?

Rekoh joj: Svjetlosti hoću! Nekad sam imao svjetla,
Zv'jezda vjere to bješe, ali u bezdan se sruši;
Time mi omrknu svemir, time vječna se rodi
Bol i nemir u duši.

Žena se nasm'ješi lako, k silnoj me povela zgradi.
Uđoh u ogromnu salu, svu same ju katedre pune,
Sa njih uče mudraci, napeto slušaju nauk
Ljudi na milijune.

Mudrost sv'jeta mi šapnu: Tu će te svjetlo obasjat,
Pa me predstavi Kantu, kralju mudrosti svete,
Zatim me povela dalje, da se poklonim prvim
Od filozofske čete.

Rekoh im: Svjetlosti tražim! Rekoh im, kako u duši
Vječna rana me boli, kako me žeže i peče,
Srce kako mi bolno, kako dugo već ne znam
Sm'ješka, negdanje sreće.

A u ogromnoj sali zaglušna nastala buka:
Svak od mnogo mudraca laskavo k sebi me zvao.
Kome od njih bih išo, kod toliko stotina ljudi,
Nisam, sreće mi, znao.

Nego se dosjetih onda, sve da ih pohađam redom
Stavljajuć pitanja svoja, slično sablasnoj mòri
Što mi pritištu grudi: Otkud sam, kuda li idem,
Zašto sudba me stvori?

Svakome od njih sam išo pitajuć: Čemu li svemir,
Naša odakle zemlja, i na njoj čemu su ljudi
Uv'jek s očima vlažnim mnogih od krvavih suza,
S boli vječnom u grudi?

Reći nisu mi znali. Moljah ih: Dajte mi sunce,
Žarko istine sunce, za njim čeznu mi oči!
Sunca imali nisu, ovit sam ostao dalje
Tamom ponoćne noći.

Bolan tad pođoh do Kanta. Rekoh mu: Čemu
sam stvoren
Čemu lutam tom zemljom s tugom i bolima tima?
Kant mi se rugao gorko: Boli te?! Gle, a ja sumnjam,
Da l' te uopće ima? —

Nema me? Čije li onda suze su, štono ih plačem,
Čije li rane i boli, što ih patim u duši? —
B'jesan ostavih salu, vratima lupivši silno,
Htijuć, da c'jela se sruši!

U hramu umjetnosti

Išao sam širom sv'jeta, hram sam isko umjetnosti
I u ovom hramu svetom mislio sam naći boga;
Pred ljepotom samo htjedoh koljena da prignem svoja
I na čistoj žeravici tamjana da pospem svoga.

Pa se uspeh na vrhunce, gdje se vječni snijeg blista,
Kud se samo kondor vije, teškom mukom ja sam zašo,
Motrio sam na sve strane, pretraživah sn'ježne gore,
Al za ludu, svetog hrama u visini nisam našo.

Gdje je sada hram taj sveti, kud ga nesta, i bez traga?
Tà ja znadem, da se nekad na snježanoj gori dizo,
Kupola je njegva vitka dirala modrinu neba,
Vrh mu tornja mramorova do bijelih zv'jezda sizo!

A u divnom hramu ovom djevica je bila sveta
Kao jutrom ljiljan poljski svježom rosom umiveni.
Djetinje joj bile oči, oblaka dva snježno-b'jela
Ožarena sjajnim suncem obrazi su bili njeni.

I ta žena djevičanska simbol bje ljepote čiste.
O junacim' rata trojskog njezinu u zagrljaju
Pjevao je Homer sl'jepi; ljubeći joj kosu zlatu
Crto Dante muke pakla, riso slast u vječnom raju. —

Kud se djenu hram s visina? — bolno rekoh u svom srcu
Spustiv se sa gora snježnih, al i nada duši sinu,
Da ću k svome cilju doći, kad se sjetih: E, pa možda
S brda veljih premjestiše hram taj sveti u nizinu!

Pa i opet tražit počeh, pa sam mnoga carstva prošo,
Kad li posl'je dugog puta nađem se kraj silne bare,
I što vidjeh?! Povrh bare dizala se zgrada neka,
A na zgradi vidjeh kao da se zlatna slova žare.

Stupih bliže, pa sam čito: Ovo hram je umjetnosti.
Hvala Bogu, dođoh cilju, rekoh; tek sam u pameti
Dugo mozgo, zašto li su baš vrh bare ove silne
A sa snježnih gora onih premjestili hram taj sveti?

Pa uniđoh. Usred hrama dizao se pr'jesto zlati,
A na zlatnom tronu tome postavljena bješe žena,
Simbol svete umjetnosti. Ne vidjeh joj namah lica,
Jer u neki veo čarni sva je bila ovijena.

A oko nje klečali su mladi ljudi duge kose
Paleći joj tamjan sveti kao boštvu na oltaru,
Okrajak joj vela ljubeć, košto stara baka ljubi
Ili seljak sliku sveca pobožnom u nekom žaru.

Pa kad uzeh kandioce, da joj i ja tamjan palim,
U čas onaj, ne znam kako, veo pade ženi s lica,
I ja vidjeh — o nebesa! — mjesto djeve nekad čiste
Tu na tronu postavljena — Venera bje besramnica.

Eli

Dugo sam tražio svjetla, dugo sam umoran luto
Mrkoj zemskoj po noći,
Kad li ko zv'jezde dvije il dva alema žarka
Tvoje zasjaše oči.

Sve kad mi omrzlo bilo: život gorki i ljudi,
Zemlja, svemir cijeli,
Tada sam susreo tebe, Elo, milu i l'jepu,
S ruža sazdanu b'jelih.

Nekad sam tražio sunca gutajuć noći i dane
Glupost mudrih sistema,
A sad vidim, da svjetlo kroz noć žića je ljubav;
Druge svjetlosti nema.

Elo, božice moja, ko dv'je svemirske zv'jezde
Tvoje sinuše oči,
Kad sam tražio svjetla, daj da vječno mi sjaju
Mračnoj zemskoj po noći!

Elo, božice moja, od svile ću kupit i zlata
Ruho nadsvećenika,
Svagdan prinijet žrtvu od ruža i ljiljana snježnih
Ispred tvojega lika!

Daj mi dopusti, Elo, da ti svaki dan padnem
Ispred eternih nogu
Svetom u žaru, da ti se klanjam i molim
Kao vjernik svom Bogu!

Elo, adieu!

Recite mi, tko li od vas ne zna
Priču staru, da se pamet gubi,
Kada čovjek kao pjan od strasti
Prvi puta žarko ženu ljubi ?

Oči njene zv'jezde su mu sjajne,
Grud mu njena s lotosova cv'jeća,
Misli luda, da je narav s njome
Postignula vršak svog um'ješa. —

On se kune, è je biće drago,
Što ga ljubi, čisti anđel s neba,
Kome možda jošte snježno - b'jelo
Anđeosko samo krilo treba. —

Takav bijah i ja, Elo moja,
Dok sam tebe jošte obožavo
Svog idola, ne znajući luda,
U idolu svakom da je — đavo.

NOVO EVANĐELJE

Pij i jedi — to ti budi geslom,
Uzmi, brate, što ti život nudi,
Onom, tko te drugu vjeru uči,
Prezirno se nasmij kao ludi !

Zagonetke sv'jeta drugom pusti !
Čemu pitat, zašto drvo lista,
Cvijet cvate, žarko sunce blista:
Ili s neba zlatna zv'jezda blista:

Kad je za nas vasiona c'jela
Knjiga velja sjajno uvezena,
Ali oku zatvorena ljudskom,
Da ne štije sadržaja njena ?

Nek filozof dugo u noć čuči
Moreć glavu, čemu čovjek žije,
Dok se mjesec modrim nebom brodeć
Kroz prozorčić ludi u brk smije !

Neka pjesnik plamne himne poje
Uznoseći svete ideale;
Ideali, brate, trice to su
Izmišljene samo za — budale !

Ako, brate, boštvo imat hoćeš,
Tamjan pali bogu alkohola:
Vjerniku se Bakha svemir sm'ješi,
Tuge ne zna niti znade bola.

Ako, brate, hoćeš mudrac biti,
Tamo idi, gdjeno gusle ječe,
Gdje se u noć strasna pjesma ori
I gdje kolo pomamno se kreće.

Tako neka dani tvoji teku,
U veselju, pjesmi i u slasti,
Pa ćeš znati čemu živio si,
Kad ti bude jednom u grob pasti.

Pred ogledalom

Trideset mi ima ljeta,
Pa sam, Bože, mrtvac pravi:
Jedva još se pramen kose
Nalazi na mojoj glavi.

Lica su mi izrovana
I bez sjaja moje zjene,
Mlohave mi nekud miške,
I sve kosti isušene.

Bit će zato što sam život
Sprovodio posred salâ,
Usred buke i žamora
A pod bl'jeskom sto svjetala.

Pjevalo se, plesalo se,
Orgije su noćne bile —
Bit će, da su od te noći
Snagu moju svu ispile.

Ah, pa neka! Srce više
Nit što želi niti prosi,
Sve jedno mi makar crna
Ovog časa smrt me skosi!

Čemu ići dalje?

Čemu ići dalje pustinjom života,
Kada niti za čas slatke ne znaš sreće,
Kad ti duša samo hadske boli pati,
Kad ti srce jadno vječna rana peče?

Ah toj boli svojoj tražio sam l'jeka
Gutajući ludost mudrijeh sistema,
U mudraca iskah melem srcu bonom,
Ali u njih l'jeka rani mojoj nema.

Tad se pustih nosit bučnih sv'jeta virom,
Sve sam slasti zemske punim srkom pio,
Mislio sam za čas, da ću sretan biti,
Al sam ipak malo sreće okusio:

Kad se b'jesno svima orgijama podah,
Kad se pjan teturah s kavana sjajnih,
Sretan nisam bio, ćutio sam gorko,
Gdje u duši bonoj crv me grize tajni.

Reci, sudbo kruta, čemu li me stvori,
Što mi boli poda tek i vječnu ranu?
Za što li se sa mnom šališ tako gorko?
Reci , nije l' bolje poći u Nirvanu? —

KULTURI PRED REVOLVEROM

Još malo samo, pa ćeš smrskati
I na atome srce razn'jet mi,
I nestati će žića mojega
U ponor smrti, košto gubi se
Svijetla zraka bezdnom svemirskim,
O l'jepi ledni moj revolvere!
A kako si mi fino izdjelan:
Tvoj majstor bit će te odredio
Za pucnjavu uz pjesmu svatovsku,
A ja te sada, gle, naručio,
Da trulo moje srce probiješ
I u prah smrskaš golu lubanju.
Ah, krvna čeka baš te zadaća!
No što li rekoh?! Bit će vjenčanja,
Pa makar nešto čudan bio pir:
Sa lednom ću se smrti vjenčati,
Sa djevičanskom čistom božicom,
Tek ona ne će mene odvesti
Do pozlaćene bračne postelje
A obložene cv'jećem mirisnim,
Već u grob će me hladni strpati
I brzo će me onda odbjeći —
A ja ću morat tamo ležati
U dosadi sâm vr'jeme trateći
Kroz duge v'jeke.
O zlatni, ledni moj revolvere!
Kad sada tebe bolan promatram,
Sva sila čudnih misli trza mi
Bijednim mozgom glave ćelave,
Pa slušaj, na što čas taj sjetih se:
Baš mnogo smo ti napredovali!
Da! O čem stari nisu snivali,

To gledamo mi svojim očima.
Pa kako bi se jadni čudili
Iz groba da ih netko probudi,
A oni da sad u nas opaze
Uz kojekakve divne novosti
I željeznice, puške, topove
I zrakoplove i još koješta —
Ah, tko bi sve to i nabrojio?
Ta oni ne bi zemlje poznali
I mislili bi, è su bogovi
Rod čovječanski sav preselili
Na ponajljepšu zv'jezdu svemirsku,
Da tamo vječnu sreću uživa.
I ti si, l'jepi moj revolvere,
Tek djelo našeg silnog napretka!
Pa ako kome sad se prohtije
Da skrati ovaj život nesretni,
Tad ne treba ko stari Rimljanin
Da žile svojih ruku pres'jeca
Il otrovno piće u se ul'jeva,
Pa motri onda, kako polako
Blijeda smrt se šulja nečujno,
Da u san vječni njega uspava:
Ti zgodnije si zato oružje! —
Il ako hoće katkad narodi,
Da igraju se šala viteških
I malo krvi bratske l'jevaju
Tad na red dođu teški topovi
I tutnji zemlja ko od potresa
I onda zuji zrnje topovsko
Ko žarka munja oblak parajuć,
A bratska krv se l'jeva potokom —
Ah, veličajnih oku prizora!
A za sve ovo hvala srdačna

Kulturi, našoj dobroj majčici!
Gle! Mal'ne jadnik i zaboravih,
Da prije nego svijet ostavim
I ovo žarko božje sunašce
I ovu jesen svačim obilnu,
Pa Budhi pohrlim u posjete,
Bar koju r'ječ još s tobom izm'jenim,
Kulturo!
Tek, draga, nemoj mi se ljutiti,
Kod oproštaja ako kažem r'ječ,
Što ne će baš ti mnogo laskati.
Ja znadem dobro: nisi naučna,
Da primaš od kog mnogo pouka,
I ukor boli tebe previše,
No ja sam tebe nekad slušao
I svaku r'ječ ti obožavao
I himne sam ti žarke pjevao
Ko đače ludo svojoj Dragici,
Dopusti sada i ti meni r'ječ,
A ja ću zborit sasma iskreno
I ne kanim te vr'jeđat nipošto.
Ah, ti se sjećaš: još sam bio mlad
I c'jeli sv'jet mi bio ružičast
I blagdan sveđ mi bio božićni
I moje srce bje bez žalosti
Ko nevjesti je na dan vjenčani:
Ta prizmom vjere sv'jet sam motrio.
Još vjerovo sam, da u svemiru
Grad kristalni se negdje nalazi,
Što Ivan vidje ga u zanosu,
I u njem da je sv'jeta Stvoritelj,
A vjera ta je cv'jeće sipala
Po putevima moje mladosti.
A na to ti si k mei nadošla

Dohujivši ko vihor sjeverni
I lanula si lednom usnicom,
Da vjera tek je lažna omama,
I nebo da je čarni samo san.
Sa svoda mog si onda strgnula
Zvijezdu vjere, što mi do tada
Života prve dane krasila.
Ti obeća mi, da ćeš pripeti
Na moje nebo sunce istine,
A reci, gdje je sunce istine,
Da svod si tamni njime okitim?
Kulturo, reci, čemu ote mi
Tu varku čarnu dana mladosnih,
I što si za nju meni podala? —
I tako stupaš zemljom nesretnom
I kidaš sunce rodu ljudskome,
Što do sada mu bajno blistalo,
Što tmurne mu je dane krasilo,
Što bolove mu teške blažilo,
A sunca novog nisi otkrila.
Pa kad im otmeš vjeru negdanju,
I kad im sv'jetlo nebo potamni,
I kad im život bude pakao,
Ti onda šećeš gorda okolo
U ruci lednoj sa revolverom
I pripravna si djeci vlastitoj,
Što svojim si ih ml'jekom dojila
Na kriocu ih svom odnjihala,
Revolver pružit s teškim nabojem,
Da bolna svoja srca probiju —
Kulturo majko, ti si — bez srca!
— Ah, čemu šalješ svoje putnike,
Da slike snimlju lednih polova,
I čemu na dno morsko silaziš,

Pa tražiš tamo cv'jeća mirisnog
I čemu zemlju žicom preplićeš ?
Da uzmogne bogataš engleski
Svom prijatelju kojem dobromu
A tlačitelju jadne Indije
Zaželjet k ručku masnom — dobar tek ? !
Ti žarka sunca k zemlji privlačiš,
U morima se kupaš mjeseca
I ml'ječnim putom ideš šetati —
Ah, čemu ovo ?
Daj l'jeka pruži ljudskim bolima
I utri suzu s lica bl'jedoga,
Zatoni naših grudi uzdahe !
Kulturo majko, ja sam svršio,
Pa sada idem. Sluga pokoran !

Neka se svrši!

Na polju urlala bura.
Moj je prijatelj dugo
Sjedio blijed ko mrtvac
Kod svog pisaćeg stola.
Samokres bijaše uza nj.
Jednom rukom je suhom
Bl'jedo podupro čelo,
Drugom je dršćuć od boli,
S očima vlažnim od suza
Listao knjigu života.
List je za listom čito,
Čito je čudnom brzinom,
A na stranici svakoj
Pisanoj slovima rujnim,

Krvlju njegova srca,
Ispod zadnjega retka
Potpis je vidio boli.
Vani je urlala bura. —
— Ko pjan na jednom skoči,
Modre oči su njegve
Luđačkim plamtjele žarom.
Samokres u ruku uze,
Prozor otvori sobe,
Pa je promuklim glasom
U noć viknuo burnu:
Život mi bijaše noć,
Noć bez sunčeva sjaja
I bez danjega svjetla
Ko ova je noć.
Život mi bio je bura
S mnogim munjevnim bljeskom
I sa gromovnim tr'jeskom
Ko ova je noć.

SAN

Čudnu sam imao sanju: ne znam ni kako ni zašto,
U silnoj se kotlini nađoh između visokih gora.
Uza me ko da je bio c'jeli rod čovječanski,
Čekasmo noćnoj u tami, kada će sinuti zora.

Sv'jetlog smo željeli sunca. Pa mi se pričini onda,
Da smo čekali dugo, v'jeci dok prođoše pusti
Poput sablasti crnih. Zalud smo tražeći svjetla
K tamnome svodu molitve slali bl'jedih iz usti.

Nitko se javio nije s neba silnim da glasom
Zaori moćno: Svjetlo nek bude! B'jela se zora
Ružičnih prsti pokazala nije. Slojevim' teškim
Noći i tame zemska još uv'jek bje pokrita kora.

Katkad tek zasja se nešto u toj vjekovnoj noći:
Tamo u Indiji staroj, gdje se Gangovi vali
U sn'jeg pršte i pjene, jednom mi nazr'ješe oči
Budhu, gdje onoj u tami slabu svjetiljku pali.

Opet, kad prođoše v'jeci poput crnih rijeka,
Žarku u slavnoj Ateni i sjajnu opazih zraku:
Svjetlo je palio Sokrat i Platon. Zraka se sv'jetla
Utrnu brzo — utonu zemlja i opet u mraku.

Sunca bilo još nije. To su tek slabi plamečci
Zasjali katkad u tami mameći čovječje oči
Svjetlošću kratkom i slabom, da kad utrnu brzó,
Bolnije oćuti srce mrak te vjekovne noći.

Minuše v'jeci i opet, kad li na istočnoj strani
Prema židovskoj zemlji nebo vidjeh gdje planu
Žarkój u vatri: ko da će sjajno sinuti sunce,
A noć ustupiti mjesto zori sv'jetloj i danu.

Letnuh k židovskoj zemlji, pa sam na Golgotu došo.
Vidjeh, gdje raspeše Krista. Oko bl'jedog mu čela
V'jenac bje spleten trnovit. S lica, s nogu i ruku
Na zemlju suhu i prašnu krv mu je kapala vrela.

Tu na glogotskom brdu židovski narod bje c'jeli,
Svome se Mesiji rugo, pljuvo u lice je Kristu,
Žuči davo mu piti, blatnim nogama svojim
Prašinom politu krv mu gazio svetu i čistu.

A Krist moleć za narod, štono ga razape, umr'je.
Pa kad vojnik je došao sa sulicom oštrom i tvrdom,
Te mu udarcem jakim sveto probio srce,
Svjetlost žarka i sjajna golgotskim proplanu brdom:

Srce probito Krista žarkom se prometnu krugljom,
Sjajnim tad postade suncem. Poput valova plamnih
Ognjene r'jeke svjetlost se širila s golgotskog brda
Krugljom zemaljskom, pa i u svemir mračni i tamni.

Istok je zemlje i zapad plivao žarkom u svjetlu
Toga velikog sunca; Saharom pustom i golom
Njeg'vo je sinulo svjetlo, vječni poljubivši snijeg
Zlatne zrake mu pale južnim i sjevernim polom.

A kad zemlja cijela morem bje ovita svjetla,
Svjetlo se širilo dalje, zrake su njegove sjajne
Letnule crni u svemir goneći pred sobom tamu,
Svjetlom puneći b'jelim svemirske bezdani tajne. —

Zatim sam motrio ljude, pa što vidjeh, o Bože ? !
Oni su stupali zemljom, rukama tiskali oči,
Žarkog da ne vide svjetla, pa su vikali dalje:
Kada će sinuti sunce u toj vjekovnoj noći ?

DOŠO SI

Došo si, Gospode, k meni,
Došao sa srcem svojim,
Plamenim velikim suncem.
Njegove zrake su sjajne
Tamu mi probile duše.
Došo si, Gospode Kriste,
Teške da zaviješ rane,
Rane grudiju bolnih,
Štono ih oružjem oštrim
Probila naša — kultura.
U srce, Gospode, Ti si
Balzam mi ulio mira,
Što sam ga ćutio samo,
Kada sam s majčicom nekad
Šaptao molitvu vruću.
Oblačni bijahu dani,
Gospode, mojega žića,
Ti si svršetak bar njegov
Žarkim pozlatio suncem,
Suncem svojega srca. —
Kud sam ja, Gospode, luto
Gdje li sam tražio sreće ?
Mišljah u znanosti sv'jeta,
Mišljah u njegvu um'jeću
Mira da naći ću duši,
Gospode, nisam ga našo.
Sv'jet mi bje oteo Tebe,
Sreće nije mi dao.
Moje probite grudi,
Kriste, — dar su mi sv'jeta.
Ja bjeh prezreo Tebe,
A Ti jedini sada

Dolažiš, Gospode, k meni,
Kada satrt i slomljen
Ležim na postelji smrtnoj;
Zrakama svojega srca,
Plamnog i velikog srca
Zadnje mi časove blažiš :
Prosti mi, prosti mi, Kriste !

Zvonovina

Kroz sumračje se šulja
Dalekih zvona poj,
Tugaljiv kao akord
U pjesmi mrtvačkoj.

To oštrom manu kosom
I opet bl'jeda smrt,
A zvona tiho plaču
I opet život strt.

Al zvona, zvona draga,
Kad meni bude mr'jet,
I kada oči sklopim
I ostavim taj sv'jet.

Nek zaori tad sv'jetom
Vaš akord radostan,
Što čuvate ga samo
Za Uskrsnuća dan.

Ta ja ću tiho, mirno
U hladnu zemlju leć,
Sa posm'jehom na licu
Svijetu »s Bogom« reć.

Pa čemu da i plačem,
Ta što mi dao sv'jet?
Tek trnje, trnje oštro
I malo koji cv'jet.

Ja išao sam sv'jetom
Ko lednom pustinjom,
Gdje nikad nisam mogo
Da topli nađem dom.

Sav život mi je bio
Tek noć i crni mrak
I r'jetko u nj mi pade
Svijetli sunca trak.

Pa zato, kad se r'ješim
Tog praha zemskoga,
S veseljem ja ću krenut
Put kraja vječnoga,

I svemirom ću letjet,
Dok dođem k Bogu svom
I trudnu glavu sklonim
Na krilu Njegovom.

Na grobu prijatelja

Duge već se sjene dolovima vuku,
Modrom se za gorom žarko gubi sunce,
Zadnje još mu zrake grimiznom su bojom
Okitile čarno visoke vrhunce.
Svud tišina kao samotnom u hramu,
A ja ovdje stojim povrh groba tvoga,
U tom miru svetom zemlju svježu kvaseć
Ranoga ti groba suzom oka svoga.

Reci, druže mili, djetinjstva ti našeg,
Prijateljstva, što nas čvrstom vezom spaja
Već od mladih ljeta, pa će uvijek vezat,
Ljubavi ti naše čistih zagrljaja:
Da li nužno bješe, te sad tama crna
Rastvara ti t'jelo u dno crna groba?
Da li nužno bješe, te si mrtav pao
U grob hladni svoje najljepše u doba?

Ej, da nikad nisi kroz svoj život c'jeli
Ostavio svojih mladih ideala,
Ej, da dao nisi, te ti svijet zgasi
Vjeru, što ti nekad žarkim svjetlom sjala;
Da si vidjet htio u kulturi lažnoj
Trulog našeg doba sliku trovne zmije,
Štono srce truje, bistru pamet tamni,
Iz koje se ljudstvu sami đavo smije!

Poput meteora ti si sjati mogo
Nad domajom goneć svjetlom svojim tamu,
Stiskat na grud toplu c'jeli rod nam jadni,
Promrzla ga grijat na svog srca plamu,
Voditi ga tamo, gdje je meta njegva,
Kroz vijeke duge, gdje ga sreća čeka,
Pa bi ime tvoje sv'jetlo narod c'jeli
Nosio u duši, dok mu traje v'jeka.

Darove ti sjajne vječni Otac dao,
Da poslužiš njima sreći b'jednog roda,
Ali od tvog srca, druže, i tvog uma
Krasnog bilo cv'jeta, ali ne bi ploda.
Ah, tko jednom pusti, da mu strasti sila
Svet grad ideala mladih u prah sori,
Kako ne će pasti kaljužu u blatnu,
Kako će da za rod velja djela stvori ?

A što srce bolno i još više peče,
To je, druže, što ih jošte mnoštvo ima,
Kojino te sl'jede u životu svojem.
Stupajuć ko i ti krivim putovima.
Svemu, što je l'jepo, svemu, što je sveto
Ovi starci mladi prezirno se smiju,
Dadoše se strasti, zloći i grijehu,
Da im srca jedu, da im mozak piju.

Živi ko mrtvaci ovim sv'jetom idu
Sve bez ideala i zanosa sveta,
Bez srca im grudi, miso kadra nije,
Da se k nebu vije, spram zvijezda l'jeta.
Trutovi su ovo junačkoga roda,
Narodnjem na t'jelu teške to su rane,
Oblačine tmurne, što već dugo pr'ječe,
Da nam iza noći žarko sunce svane.

Ne dira im srce patnja jadnog roda,
Ne razume oni teških njegvih jada;
Duše im ne boli, kada suze lije
I kad pravde vapi i kad mrije s glada.
Ovih iz redova svеđ novake kupe
Izdajnu za četu dušmani junaka,
Što nas kao mòra desetljeća tišti,
A za komad kruha i za kesu zlata . . .

Prijatelju, s Bogom! Rastat mi se s tobom
I od milog groba tvoga mi je poći:
Gle, već davno sjajno zapalo je sunce,
Bregovi se gube u tamnini noći,
Umorna se zemlja k tihom sanku sprema,
A na modrom nebu večernjica sjaji.
Još jedamput: s Bogom do viđenja sretnog,
Ako Gospod dade, vječnoj u domaji.

SA BIJELOG BRDA

CREDO

Ja vjerujem, Svevišnji, u Te. Slavu Ti pjeva
Simetrija lipina lista,
I crvena buba dijamantova blista,
I vjetar što na orgulje olujnih oblaka bruji,
I ognjeno zvjezdano more, koje u beskraj struji.

Ja vjerujem, Kriste, u Te, svog Boga.
Raskrilio Ti si na Golgoti ruke,
Zemlje da zagrliš c'jele, plemena i puke, —
I svi će v'jekovi živjet
Od poljupca tvoga.

Ja vjerujem u te, Crkvo Gospodnja sveta.
Ti blagoslov daješ, a mrze te, ko da si kleta,
Poje te žuči, ti Božjim pitaš ih hljebom,
Vječni dobrotvor ljudi,
Ko Hristos probitih grudi,
Zemlju vežući s nebom
Ko Herakle nosiš stupove sv'jeta.

I.
Ognjevi duše

Pjesma pećina

U visine strši sn'jeg nam i kamenje,
Kao da se titan zv'jezde trnut penje.
Rođene smo, kad su Božje ruke tajne
Bacale u bezdan crni zv'jezde sjajne
Ko na platno slikar boje sa palete.
Ispred očiju nam hitri v'jeci lete
Kao preplašenih ptica crna jata,
Kada ih u letu brza bura hvata.
Proljeća se dižu cv'ječem ovjenčana,
Umirući odu lica rasplakana,
A mi, piramide, što ih Gospod sazda,
Prkoseći času ostajemo vazda.
Tko je da nas ruši? Ljuti kada gromi
Igraju se lopte, kao da se lomi
Osovina zemlje, posred žarkih str'jela
Dižemo u vise neslomljena čela.
Oblak, noseć sv'jetom zator, zemljom bludi,
Dok se nama slomljen ne spusti na grudi.
Samo kada Vječni posred zore rane
Šeće kroz nebeske svoje ljepostane,
Pa mu oceani, šume, pùste gole,
Polja himnu pojú, Matutinum mole,
Lugova mu naših pjevaju slavuji,
Tamjan u vis šalje cv'jet, što uz njih buji:
A mi kao Mojsij Božje videć lice
Od straha bi htjele prostrti se nice.
Poklanja se naših jela tisuć hvoja,
Mi u magle čela ovijàmo svoja.

Protiv tisuća

Svoje misli imam,
Zv'jezde, što me vode,
Razum, koji sudi;
Svoja čuvstva imam,
B'jele ptice, što no
Poju mi u grudi.

Pitati vas ne ću,
Što da glava misli,
Ili srce ljubi;
Svejedno mi, da l' se
Time slava stiče,
Ili lovor gubi.

Ja ću na trg poći,
Kad je ljudstva mnogog
Ponajveća vreva,
Pa ću silnim glasom
Slavit Sunce, što mi
Dušu ogrijeva.

Ne ćete li slušat,
Slavit ću ga vjetru,
Oluji i buri;
Vjetrovi će slušat,
Slušati će zv'jezde,
Slušat oro suri.

Strah me nije sm'jeha,
Zviždanja i cike,
Poruge i b'jesa,
Ko ni lava ljuta,
Kada hajku gledeć
Smjelo grivom stresa.

Dok mi Sunce sjaji
Sa nebesa plavih,
Ja se ne dam vama;
Svoj ću biti čovjek,
Spreman da se uv'jek
Borim s tisućama.

Moja ptica

Slavuju sitni, pjevaču dragi,
N'jesi ti moja ljubljena ptica.
Glazba je tvoja zabava slatka
Dragima, što no plamenih lica
Ruku o ruci svibanjskog jutra
Šapćući lugom rosnim se veru,
Pod nebom plavim s nebom u duši
Vječnu si zadaju vjeru.

Tebe ja volim, orle moj, orle,
Kraljevska ptico golemih krila,
Što se visoko nada mnom viješ.
Mati je tebi kol'jevku vila,
Ljudske kud jedva dopiru oči,
Na brdu snježnom, silnom vrhuncu,
Zvjezdanom tebe pojila rosom,
Kliktat te nauči suncu.

Tamo si osto. Ogrnjen plaštem
Zvjezdanim stupaš, cestama šećeš,
Sunca što veže. Samac, s visina
Ponosnih svojih spustit se ne ćeš
Zemlji na krilo. Kralj si bez pratnje
Gordom na visu, gdje no se čuje
Šuštanje zv'ježđa, što no se voze
Brže od brze oluje.

Kraljevstvo tvoje svjetla i sunca
Oblaka nema. Magle, što kriju
Bregove zemske kaljavim ruhom,
Mučno se teške do tebe viju;
Dignu l' se ipak u carstvo tvoje,
Na njih se survaš. Krilima biješ,
Kanda su gromi. Pandžama paraš,
Sni'jehom se pobjednim smiješ.

Kada ti snaga klone, a krilo
Nehote k zemlji padati stane,
Napregneš snagu, umorna glava
Najvišu na lit snježanu pane,
Razgrneš plašt svoj zv'jezdama osut,
Zauv'jek usneš. Ničija noga
Buniti ne će b'jeloga sna ti
Snjenžom na podnožju Boga.

PROMETEJ

U krajeve strane pobjeći htjedoh,
Od tvojih se otkinut gora,
Dom tražiti novi sa cv'ječem i suncem.
Iza velikog mora;
Zaboravit prošlost tvoju i jezik,
Što s majčinim slatkim ga usisah ml'jekom
Pa ne vidjet više, što gledati moram,
I umr'jet u sv'jetu dalekom.

Ja pobjeći htjedoh, al srasto sam s tobom,
Od tla se tvoga
Ne može moja da otkine noga,
Domovino!

Prometej, na pećine prikovan tvoje,
Što magla ih mrazna već v'jekove krije,
U kojoj se jastreb i gavrani roje,
Božanskog što čekaju str'jelca,
Da brzom ih str'jelom iz luka svog bije —
Ja o tebi mislim, san stoljeća sanjam
I kraljevske gradim ti dvorove zlate.
Što mislim? Što sanjam? Što sni će ti moji?
Ali ne mogu ja ne mislit na te.
I djecu ti zovem, zlatno da runo
Traže, što tvoja kraljevska pleća
Ogrnut će jednom. Biser da vade

Iz morskih dubina za žezlo i krunu,
Za slavu da spremaju zelen i cv'ječa,
Palminim granjem da posiplju pute.
Djeca ti — šibe se boje i šute.
I razljućen vičem iz grobnica mračnih
Heroje tvoje, zmajeve ljute —
Ustat bi htjeli, a ne mogu ustat,
Jecaju samo i šute.

S visina k mojoj silazi st'jeni
Oblak i pita: Što duša ti pati?
Zar tebi je mr'jeti il s'jeda umr'je ti mati?
— Ah gore, oblače, je meni!

Pjesma domu

Ti, što srce moje stvori iz atoma
Plodnih naših njiva i mirisnih gora,
Zakon srcu dade, da ljubiti mora
Do svog zadnjeg daha grudu rodnog doma.

Ja te ljubim, dome! Pa neka se smije
Naraštaj, što živi bez slave i časti.
Ko vučica gladan i lakom na slasti,
Ništa osim sebe ljubit kadar nije.

Nek svjetina pljeska crven-barjacima,
Dome, ja te ljubim. Orošenih zjena
Sve ponavljam: ljubim! I ko plava sjena
Tumaram po dragim tvojim vrletima.

U OSVIT

Naša pjesma ori
Glasom groma ispod mračnog nebosklona.
Velikome danu i sunčanoj zori
Neka zvone zvona!

Orlovi smo smjeli. Ognjena nam krila.
U nas vatra bukti Božjih kerubina.
Zanosa nas vjetar nosi vječnom carstvu
Zv'jezda i visina.

Lavovi smo smjeli. Obukosmo snagu:
Zaštitu i pomoć jaku Presvetoga.
Mi smo silu jeli kod trpeze Božje,
Mi smo puni Boga.

Pred nama se vije barjak Raspetoga,
Svjetliji no sunce, barjak Tomislava.
Slovima je zlatnim ispisana na njem
Stara naša slava.

Mi smo živi, k sebi pozivamo žive.
Ostavljamo mrtve, što nam zemlju kuže
Otrovnijem dahom. Iznad glava već im
Lešinari kruže.

K nama sunca žedni! Vidjesmo slobodu,
U božanskom sjaju gdje se na nas smije
U noć našu crnu. Za njom duša čezne,
Za njom srce mrije.

Idemo do jednog groba puni vjere.
U tom grobu tamnom izranjena glava,
Probodene grudi, satrveno srce.
Tu nam majka spava.

Leži posred suza, što ih v'jeci plaču,
Leži posred l'jera, usred ruža b'jelih.
Ne ćemo joj škropit izranjena lica
Kišom suza vrelih.

Na grob ćemo stati, vjerujući u Te —
Što na zlatni pr'jesto slabog dižeš roba:
Znakom Tvoga križa, Pravedni i Jaki,
Dići je iz groba — — —

Ja je gledam. Ona podigla se slavna,
Ovjenčana suncem ko u ljeta davna.
Uskrsnuće slave usne milijona,
Neka zvone zvona!

Orači

Oremo tvrdu, prokletu zemlju.
Oruć duboko viđamo kosti
Mrtvijeh, što ih ubiše braća
Zavisti puna, gr'jeha i zlosti.

Sijemo sjeme, ljubavi sjeme,
Prevrćuć zemlju prokletu, tvrdu.
Sijemo sjeme. Nekad ga prosu
Hristos na svetom golgotskom brdu.

Iz njeg će niknut stotinu palma,
Ognjenih palma. S bezbroj će strana
Buknuti vatra. Planut će gore,
Plavetne vode svih oceana.

Zasjat će zemlja sjajem rubina,
Košto je sjala porodom sv'jeta.
Vatra će kosti ubitih spalit,
Ostat će zemlja čista i sveta.

Onda će rodit maslinom mira,
Ljubavlju Božjom. Oblaci tmasti
Sjajne će obuć odore zlate,
Grimizom ruža golet će cvasti.

Kamen će slatkim stvorit se kruhom,
Izvori gorski teći će vinom,
Drveće suho rađati plodom,
Zemlja će mirit snježanim krinom.

Genij

Zamahnuo je krilom orlujskim,
Da k dvorima se zlatnim sunca vine,
A vječne su mu zv'jezde klicale,
Kad dizo se u kristalne visine.
Na zv'jezdi jednoj za čas stao je,
I kada k zemlji plamnu svrati zjenu,
Pod nogama je svojim spazio
Ko pupolj ružin divnu mladu ženu.

U mirisnu se maglu ovila,
Pa kada zbori, ko da golub guče,
Kud nogom stupi, samo cv'jeće niče,
A pogledom ga toplim na grud vuče.
Sa sjajnog visa pred nju pao je:
— Ja ljubim, Divna, ljubit ću te dov'jek —
Zaboravio dvore sunčeve,
Na snježnoj grudi genij posta čovjek.

Nad bezdanom

Sađi! — Ja ne mogu, Višnji, kud ću saći
U taj bezdan ponor, u taj pako živi?
Pogledaj ih mrke: očiju im oganj
Ko u tigra blješti kroz noć i dim sivi.

Povaljeni leže. Hrapava im grla,
Mrku pjesmu poju, crno vino piju.
Grle se ko braća, grizu kao vuci,
Sv'jetlo nebo psuju, pa se Tebi smiju.

— Sađi ! — Kako mogu ? Ja pred njima strepim
Kao golub plahi spazih orla sura.
Nikad ne ću k njima. Prokletnici to su,
Ja sam ljiljan rosni, oni crna bura.

Satan im je boštvo, njemu tamjan pale.
Gospodaru vojska, munjama prozbori,
U tebe je sila. Kao nad Gomoru
Na njih grome pusti, ognjen sumpor sori.

— Sine, — Gospod reče — na srce mi dođi,
Otkud svemir crpe svjetlo i toplinu.
Ljubavi se napij, ne psuj i ne prezri,
Pa ih na svom krilu nosi u visinu.

Planite, b'jeli ognjevi duše!

Ne ću da moji dani proteku
Mračni u tihu lijuć se r'jeku
Vječnosti.
Putove moje pjesan nek prati
Orla, što s plamenim suncem se brati,
Kuda koracam,
Hoću da bacam
Snopove zlatne svjetlosti.

Planite, b'jeli ognjevi duše,
Uždi se, srce, s'jevaj,
Vjetrovi mržnje vijore zemljom,
Kristovu pjesmu pjevaj.
Pokriti ledom pupovi ruža
O toplom suncu sniju,
Neka ih tvoje ognjene zrake
Plamenom svojim zgriju.
Hladnom i golom pustarom zemlje
Množija gladnih vrvi;
Ekstazom bukni, pripravno mr'jeti
Svoje im podaj krvi;
Stani nad zemljom, gdje milijuni
Sapeti gvožđem trunu,
Zv'jezdama daždi, s neba im trgni
Sunčanu sjajnu krunu!

Planite, b'jeli ognjevi duše,
K nebu se, srce, popni i gori,
Plamteć izgori.

ZA ISTINOM

Izranjenih nogu već te dugo tražim,
Pa te moram nać.
Gdje si, što te skriva? More? Kao delfin
Ja ću k tebi sać.

Stan li ti je sunce ? Uzet ću u orla
Krila gigantska,
Za tobom ću letjet, makar me i stigla
Sudba Ikara.

Il te možda izvan vasione naše
Krije mrak i noć ?
Ništa zato, ja ću letjet, k tebi letjet,
Moram k tebi doć.

Lanci

NA RATIŠTU 1915.

Zvone, zvone, zvone
Lanci, što ih vučem. Hinim, lažem, plazim,
Pred idolom mrkim. Blagosiljat moram,
Što mi duša mrzi, svoja boštva gazim,
B'jelo cv'jeće duše. Krijem plamnu miso,
Suze svoje krijem,
Tek u tamnoj noći, koja zborit ne zna,
Zaplakati smijem.

Dokle slab ću biti?
Dokle ću sramotu svoju zemljom vući,
I od slavne smrti voljet život mrski
Sebe prezirući?

Velikog ću jednom žarko molit Boga,
Da mi za čas dade snagu Samsona:
Prekinut ću lance, gvožđa poiskidat,
Kao da su niti sitnog prediva,
Glasom olujine,
Kanda anđeoska zadnja trublja trubi,
Svemiru ću viknut, što mi duša mrzi
I što srce ljubi,
Makar tog mi sata
Kosturnice mračne otvorili vrata.

Pili smo vino oholosti

Mi, sazdani s praha i ludosti,
Pili smo vino oholosti,
Mi pili smo vino oholosti
I igrat se htjedosmo bogova.
Iz Tvojijeh ruku, Gospode,
Uzde smo sv'jeta istrgli.

Duge smo v'jekove gradili
Kulu od kama i ocjeli,
S tvrdom smo žbukom m'ješali
Hulu i Tebi se smijali.
Graditelj nikad spomenuo
Nije imena Tvojega;
Pobismo, kome na čelu smo
Kristovo ime proštili.

Velebna kula se kočila
Ko ponosna gora velika,
I kada smo kulu podigli,
Pjani smo kulu zapalili.

Silna se kula rasprsla;
C'jela se zemlja potresla
Kriknuv od strave i užasa.
Crni je vitez dojaho
Na konju nozdrva ognjenih:
Špilje zemaljske trpo je
L'jepim mladim tjelesima;
R'jeke i morsku pučinu
Čovječjom krvi bojadiso.

Krik žena i djece nevoljne
Tuži nas suncu i zv'jezdama.
Iz Tvojijeh ruku, Gospode,
Uzde smo sv'jeta istrgli,
Al ruke su naše preslabe,
I hrlimo, kuda ne ćemo.

O, Gospode, kuda idemo?

Orlovi, lete nad nama
Klikćući: smrt, smrt, smrt!
Oblaci bježe nad nama
Pjevajuć: smrt, smrt, smrt!
Munja leti sa istoka
Pišući po nebu čađavom
Plamenim prstom: smrt!

MIRISNE SUZE

Pismo mi majka pisala.
Cjelov mi šalje vreli,
Za me se moli Višnjemu,
Svaku mi sreću želi.

Čito sam pismo majčino.
Kakve li ruže rajske
Dahnuše jače, nego li
Mirišu noći majske ?

Otkuda miris opojan ?
Razmišljah u pameti,
Tragovi dok ne bljesnuše
Majčinih suza svetih.

Mati

Preko devet gora, dolina i brda,
Usred sela b'jedna,
Koliba je stara, a u izbi ima
Stan sirota jedna.

Nije dugo išla stazom žića, ipak
B'jele nosi prame . . .
Sveti, mili Bože, što joj mladost ote ?
Vječna miso na me.

Svi se snovi njeni, sve se želje njene
Oko mene kreću.
Nema sudbe svoje, sa mnom d'jeli moju
Nesreću i sreću.

Ja sam duša njena. Pa da sve me progna,
Znam, da ona ne bi;
Da me sv'jet ko izmet baci, ona plačuć
Svila bi me k sebi.

I da nebo na me rasrđeno pusti
Grom i munju b'jesnu
Ustala bi ona i pod munju, slabu
Podmetnula desnu.

Ah, ja n'jesam sam i lako život snosim,
Dokle sa mnom pati
Preko devet gora sirotica jedna:
Draga moja mati.

POD ZVIJEZDAMA

Blistava noć se spustila,
Umorna zemlja snije,
S plavetnog vrta svemirskog
Bezbroj se zv'jezda smije.
Mjesec ko lotos velebni
Između zv'jezda cvjeta
V'jence od ruža srebrenih
Bacajuć širom sv'jeta.

Tihano mali potočić
Struji sred snene doli.
Cakli se: ruka nečija
Živim ga srebrom poli.
Digla se jata goluba
K zv'jezdama sjajuć lete:
Višnjem se Bogu večernje
Molitve dižu svete.

Vrućica

Tko to na glazbalu
Živaca mojih
Strahotnu izvodi pjesan?
Slapovi šume,
Mumljaju mora.
Stotinu vlakova
Nada mnom juri.

Okolo mene
Žuta smrt pleše,
Ko luda se vrti.
Dlanima golim
Pliješće i plješće.
Koš joj je prsni
Veliki bubanj.

I žuta smrt raste,
I raste sve više.
Ko golema sjena.
Što zemlja je crna
Baca u svemir.
Pa čupa s nebesa
Košćatom rukom
Ko uvelu travu
Blistava sunca.

Sa zv'jezdama tamnim,
Sa suncima mnogim,
Ugaslim, crnim,
S nebom i zemljom
Tonem u bezdan.

Januar

Sumračno i hladno. Kao ruke suhe
Moleć hljeba, u vis golo drvlje strši.
Studen vjetar magle nemilosno tjera.
I sn'jeg tiho prši.

Teškoj sličan misli, s koje glava klone,
Zrak se prostrije zemljom. Steže poput more.
Ljudi putem hite. Lica im se modre,
Lede im se pore.

Prozori su hladni išarani cvijećem,
Kuće noćne b'jele ustaknuše kape.
Pokraj peći starci posjedali mudro,
Toplih zraka vape.

Što će meni zrake? Srce mi ih nosi,
Pa se kupam u svom ognjenome zlatu.
Poput b'jele trešnje u zelenu travnju
Moje misli cvatu.

Uz jorgovan

Jorgovan b'jeli procvao,
Na vjetru dršće i miri,
Uza nj se pčele skupljaju,
Proljetni l'jeću leptiri.

Cvjetni uz busen stala je
Djevica mlada Elvira,
Između b'jelih latica,
Šarenih zlatnih leptira.

Mladić joj neki šapuće,
Zanosno sluša ga ona,
Kao da čuje molitvu
Srebrnih planinskih zvona.

Spazi ih ljubav. Tihano,
Tihano do njih koraca,
Zamamnu mrežu zlaćanu
Okolo glave im baca.

Jorgovan b'jeli miriše,
Ljubav se pakosno smije,
Nečujno ona za sobom,
Dugačku kandžiju vije.

On vidje u grudima mojim . . .

U sv'jetlom i zelenom lugu
Maleni slavuj pjeva,
Na oblaka bisernoj grani
Suncu klanja se ševa.

Na mirisni jastuk lego sam,
Mladu mekanu travu,
Kraj ljubice, modrog različka
Spustih umornu glavu.

U dalji se podigle gore,
Silni gordi safiri,
Sa njihovih vršaka b'jelih,
Vjetrić hlađani piri.

O znadu, da ljubim ih žarko,
Gore plavtene moje,
Na vjetra mi laganom krilu
Šalju pozdrave svoje.

Na mirisnom jastuku ležim,
Cv'jeće cvjeta i buji,
A himnu recitira ševa,
Slatko poju slavuji.

Sa velike crvene ruže
Na grud mi leptir pade,
Pa kanda se prestraši nečeg,
Brzo se u b'jeg dade.

On vidje u grudima mojim
Mnoštvo mrtvih gdje spava,
I čuo je gromornu riku
Teško ranjenog lava.

Tiho idu

Tiho idu, tiho idu
Zore veličanstvene,
I u plavoj dalji im se
Gube stope srebrene.
Tiho idu sv'jetli dani,
B'jeli dani sunčani,
Popiju ih uv'jek žedni
Vječitosti bezdani.
Svaka zora u svom srcu
Jednu ružu pokosi,
Svaki dan sa stabla žića
Zelen listak odnosi.
Tiho idu zlatne zore,
Ginu dani sunčani,
Iz daljine viču: Ave!
Mrki grobni čempresi.

Posjeta

Ljubičasti suton. Glave ledenjaka
Ćelavih se žare,
Ja uz prozor sjedim, polagano srčem
Dimove cigare.

I dok snatreć mislim, ne znam ni sam na što,
Vrata sobe škrinu,
A u sobu vrišteć četa djece jurnu
Moju u tišinu.

Vika, sm'jeh i žamor. Haljine im snježne.
Zlaćane im kose
Prepreli dragulji, u rukama v'jence
Divnog cv'jeća nose.

O života sreći čudnu pjesan poju,
Vješaju se na me,
Ljube me u čelo, v'jencem ruža b'jelih,
Vjenčaju mi prame.

I odjure. Tiho. Zar se ne će vratit
Zlatni nevaljalci?
Gdje su? Gdje su? Gdje su? — Tek na posjet kratki
Mladi došli sanci.

NA IMENDAN

Spremio sam sofru, što najbolje mogoh,
I naručih vina ognjenoga žara,
Iskitio kuću b'jelim majskim cv'jećem,
Sve u slavu svojih dragih čestitara.
Nemiran sam bio ravni mjesec dana,
A sve radi jednog samo imendana.

I dan krasan svanu. Mišljah: četa c'jela
Sigurno će meni u pohode doći;
Biti će veselja, zabave i sm'jeha,
Ako ne do zore, bar do pola noći.
I trljo sam ruke, ves'o poskakivo,
Uzbuđen kroz prozor svak čas zavirivo.

I već podne minu. Nitko došo nije.
Zar ne znaju ljudi svetog Isidora?
Il nemaju možda niti kalendara?
Moj komšija dragi ipak doći mora,
Stari to mi drug je i prijatelj prvi,
Znadem, da bi za me svoje dao krvi.

Nitko došo nije. Posramljen sam bio
I od stida taj čas ja bih umro rado.
Kako je moguće, kako je moguće?
Ah, tome se ipak ne bih bio nado!
Žalostan sam jošte neko vr'jeme čeko,
Onda čašu uzeh pa sam sebi reko:

Isidore jadni, što je ovo s tobom?
Baš sirota prava, zapuštena jesi.
Nitko za te ne zna niti za te mari
Osim onaj dobri Otac na nebesi.
Ti si jedna suha odsječena grana
I u čase sretne svoga imendana.

Možda to je zato, što ti cvjeće ljubiš
I ptičicu sitnu kao svoga brata
I oblake b'jele, svemirske leptire,
Više nego rpe i srebra i zlata ?
Možda to je zato, što ti zv'jezde voliš
I jedinom pravom što se Bogu moliš ?

Isidore, neka ! Samac ideš sv'jetom,
Tvoja sv'jetla cesta ne će imat druga,
Uzdisaja tvojih nitko ne će čuti,
Sam ćeš živjet i mr'jet usred svoga luga.
Sam si ovo htio. Nikoga ne krivi,
U to ime da te dobri Bog poživi.

II. Na Alverno

Bolu

Tvojom munjom oboren na tle, Bole,
Ja ti pjevam zanosnu himnu svetu.
Cv'jeće, što no niknu iz mojih suza,
Pružam ti na dar.

Kad sam urlo: Ne vidim silnog Duha,
Kralja zemlje, — ti si u biće moje
Šaku suza bacio, i kroz suze
Opazih Njega.

Bila tvoja blagoslovena ruka,
Blagosloven i svet trenutak onaj,
Kad ti lice ljutito poput munje
Ugledah dršćuć.

Pa mi rukom željeznom zgrabi srce
I na goruć nakovanj muka stavi,
Da ga čistiš: nesrećom, bolestima,
Nemirom tajnim;

Prijatelja izdajom, rugom braće,
Sumnjičenjem, klevetom, mržnjom onih,
Što ih ljubim, kojima rado svoju
Dušu bih dao.

Srce moje sinu bjelinom platna,
A ti vezeš po njemu lednom rukom,
Dok se svijam omamljen tvojom žuči,
Vječite zv'jezde.

Noć bez Njega

Daleke šume vode,
Kroz prozor noć ko crna sablast bulji,
Kraj kućnog zida hladni vjetri lete,
Ko divlje zebre;
Pa cvile poput novorođenika,
I tule kao b'jesni gladni vuci
I lomeć drvlju grane jure svemirom.

San odbjego je mene.
Ko mrka sablast noć kroz prozor bulji.
Ja o Njem mislim i o svojem bolu.
Iz svoje kuće protjero sam Njega,
Gospodar svoj da budem. Tiho uze
Štap zlatni. Ko da sjajna suza kanu
Na b'jelu bradu, i On ode
Sve obziruć se na me tiho, nečujno.

Ja rekoh srcu: Samo vladaj sada, srce moje!
Al ono, čudno d'jete, ne će da se smiri.
U kutu negdje jeca, neutješno zove:
O vrati se, o vrati, moj tihi, dobri Kralju,
Bez prijatelja mogu i bez starog oca,
Bez domovine živjet, ali ne bez Tebe,
Bože, Bože moj!

SUSRET

Ne znam, kad to bješe. Možda u cik zore,
Kad zapali sunce tihe b'jele gore,
Vitki tornji smjerno blagu Gospu slave,
A u kaležima rosnim cvjetna polja
Žrtvuju rubine i dragulje plave.

Sreo si me. Ruže cvjetale su gr'jeha.
I pjevale ptice sa kitnjastih grana.
Prošao si šutke. Zborile su samo
Tvoje oči dublje od svih oceana.

I ja znadoh, da sam posto robom Tvojim,
Da žrtvovat moram Tebi dušu svoju
Na oltaru b'jelu, ili ko meteor
Otrgnut od zv'jezde očajem se hranit
I u vječnom bolan lutat nepokoju.

U mjesečnoj noći

Na tamnom rubu šume procvale
Zaljubljen je slavuj pjevao,
A seraf noći zlatnim peharom
U srca je pokoj l'jevao,
U b'jeloj togi srebrom opšitoj
Krist nečujno se na me nadvio
I meku ruku čavlom probitu
Na rame mi lako stavio.
A moje srce provri zanosom
Iz očiju mi suza kanula,
Božanski sjaj mi dušu oblio
I moja usna tiho šanula:
Ti ljubav moja bit ćeš jedina.

I noći, dani otad minuše,
Te čini mi se: jurnu v'jekovi — —
U mjesečini sniju bregovi
Ko zagrljeni mrtvi bogovi.
Tu On je opet. Crni jastrebi
U mojoj duši gn'jezda saviše,
Pa razdiru je b'jesnim pandžama —
A tihe zv'jezde lica sakriše,
Da ne vide Ga plakat nada mnom.

U PALAČI GOSPODNJOJ

Mišljah, da moja
Sledila krv se. Uđoh u b'jelu
Palaču Tvoju,
Koju Ti puniš svjetlom i sjajem,
Tamo u zboru serafa da Ti
Dvorim kod dugog safirnog stola.

Ali kad b'jele procvale trešnje
Rosnom na svjetlu mirisne noći
Kraljevnam sliče,
Crvene sjajne plamsaju zv'jezde
Ko lampijoni,
S daleka brda k palači Tvojoj
Dol'jeće pjesma,

Kao da srebren potok romoni,
Pjevajuć suncu, ljubavi, cv'jeću:
Zapjeni krv se
Mlado ko vino. Tamno pod velo
Skrije se razum,
Žila i atom zatrepće svaki,
Vičući: Sunca, ljubavi, cv'jeća !
T'jesna mi bude palača Tvoja,
Pobjeć bih htio,
Pobjeći, vratit se nikada više.

Kuda ćeš, srce ? — — —
Pođem li — na prag kad palače stanem,
Mrtav nek panem !

Raskošan smijeh

U bola noći crnoj
Ja se k tebi vijem,
U bola noći crnoj
Raskošno se smijem,
Bože moj !

Već isplakao bih davno
Crne oči svoje;
O da te nema, već bi
Puklo srce moje,
Bože moj !

Il u šumi bi negdje
Njihala me grana,
I ja bih bio pl'jenom
Jastreba i vrana,
Bože moj !

Al kuburom bih prije
Naoružo ruku,
I sjeko bih, ubijo
B'jesnom sličan vuku,
Bože moj !

Ja molio bih munju,
Snagu da mi dade,
I raznio bih u čas
Zemlju na komade,
Bože moj !

U muka noći crnoj
Kupu bola pijem;
Jer ti vrh zv'jezda vladaš
Raskošno se smijem,
Bože moj !

VJEĆNO BJEŽANJE

Sav život svoj, Gospode,
Od Tebe bježim
I bježeći za Tobom težim.

U jutrima hladnim,
Kad biser se cakli
Sa cv'jeća i grana,
U srce slaze
Odluke svete,
I kunem se Tebi —
A večeri tople
Vode me pjana
Na proklete staze.

Ja kupat se želim
U ognjenom valu,
Što izvire negdje
Na gorama svetim,
A t'jelo me nosi
U naručaj Balu.

Pred cvjetnim i bogatim
Baštama Tvojim
Ja stojim i stojim
Slomljen i b'jedan,
Gladan i žedan.

U baštama rastu
Srebrena stabla,
I plodovi zlatni
Smiju se s grana,
Bistrice vode
Protječu kroz njih,
Pada s nebesa
Medena mana.
I ući ne mogu
Da jedem Tvog hljeba,
Ja gladan i žedan,
Što svakoga jutra
Rosiš ga s neba.

Ja pred Tobom bježim.
I nikada k Tebi
Ne ću ja doći,
Ako me divskom
Ne pograbiš moći
I nosiš, kud noga
Krzma mi poći.

JA SE BOJIM

Ženo, ja se bojim,
Ja se tebe bojim,
Kad u tihom ritmu
Stupaš pokraj mene.

Ja sam crnoj smrti
Gledao u lice,
I nad ponor stadoh
Teške grobne noći, —
Ali, ženo, ja se
Tebe ipak bojim.

Tvoji b'jeli prsti
Meki su ko svila,
Zvuci tvoga glasa
Slađi su no harfa,
A ljepota tvoja
Opojno je vino.

Radi tebe mnogi
Strme gaze gore,
Opojeni tobom
Preplivaju mora.

Pa sam zato svojim
Očima ja reko:
Zaklinjem vas nebom,
Pogledajte u tla,
Kada mimo idu
Djevojke sa b'jelim
Ljiljanom u ruci,
A sa gr'ješnom željom
U očima toplim.

Ženo, ja se tresem
Pred ljepotom tvojom —
Radi nje su mnogi —
Izdali i Boga.

Na putu Gospodnjem

Ja poslušah glas Tvoj
I hrlim k Tebi,
A teški su putovi Tvoji,
Gospode!
Koracat mi valja
Pustarom mračnom,
Kud strahovi jezde,
Na vise se penjat,
Klisure sure,
Gdje orli se gn'jezde,
Gospode !

A strasti se moje
Ko bikovi gojni
Otimlju Tebi,
Gospode !
Ja šibam ih bičem
Bodljikavim,
Pod jaram ih silim
Zakona Tvoga,
Da dahtajuć znojni
K tebi me voze,
Gospode !
A zemlja se smije
I šećer mi nudi
Grozdova b'jelih,

Što su na gorama
Mladosti zreli —
Grozdove slatke
Ko poljupci vreli,
Gospode!

Ja poglede svoje
U Te sam upro,
Gospode !
Pa grozdove bacam
I grozdove gazim
I gazim sv'jet,
Da uzmognem Tebi
Jednoga dana
Donesti dušu,
Čistu i b'jelu,
Ko rosni
Cv'jet,
Gospode !

VJERUJEM

Ko ledene kapi
Jesenske kiše
Limenim krovom —
Po meni pada
I po mojoj
Odeždi crnoj
Posm'jeh i prezir:
Pop, pop, pop — — —

S trgova bučnih
U dom svoj bježim.
A tamo me čeka
Ćelija prazna
S tananom pređom
Pauka sitnih.
Tamo me čeka
Staro raspelo
I bolovi moji,
Da nasrnu na me
Ko hrtovi gladni.

Čekaju na me:
pustoš života
I dosada jadna
I prokleta sumnja.
Pa prstima suhim

Kazuju meni
Raspetog Krista,
Što visi na križu
Žut i satrven
I s krvavom kapljom
Na trepavki dugoj.

Pa bolovi moji
I pustoš života
I prokleta sumnja
Laju spram zida:
On je, što tvoju
Ubija dušu,
On je, što život
Puni gorčinom,
Ostavi Njega,
Ostavi Njega!

Ko ranjena ptica
Duša se trza
I zuri na žuto
Staro raspelo
Pomoći ištuć.

A Hristos bl'jedih
Ne otvara usta,
On šuti i šuti,
Dok duša pjeva
U polusv'jesti:
Vjerujem,
Vjerujem,
Vjerujem.

Postcommunio

Danas sam u svetoj
Vodi okupan,
Sv'jetao sam kao
Vedri ljetni dan.
B'jelim se ko svježi
Netom pali sn'jeg,

Plamtim, gorim, gorim
Kao ognjen br'jeg.
S biserja vas treptim
Kao rosni list:
Danas mi je dušu
Poljubio Krist.

Hosana!

U prah na koljena padam, zemljom si posipam
glavu,
S pticama bezbrojnih šuma, s vodama oceana,
S oblakom proljetnog neba zanosno duša mi klikće:
Kriste, hosana, hosana !

Tebi sam darovo mladost, zamamne, raskošne snove,
B'jelih se odrekoh ruža, proljetnog jorgovana,
Na križ sam pribio srce, Gospode, samo rad tebe —
Kriste, hosana, hosana !

Plamsava čežnjo Platona, srebrena roso s nebesa,
Koju su žudili v'jeci, svjetlosti novoga dana,
Ljubavi, bratstva, slobode: izvore dobra, ljepote —
Kriste, hosana, hosana !

S tobom sve stoji i pada. Ti si nam poleta dao,
Duše nam napoji čežnjom vječitih, plavetnih strana,
Zemlja bez tebe bi bila bez srca, krvava pùsta —
Kriste, hosana, hosana !

Gospode, Tebi se klanjam, bezbroj što sunaca
ravnaš,
Ali Te, Gospode, ljubim Tvojih zbog petero rana,
Trnjanog Tvojega v'jenca, krvavog probitog srca —
Kriste, hosana, hosana !

Ime Ti satrt bi htjeli, spomen Ti, Gospode, blate,
Krvi je žedna još Tvoje svjetina od strasti pjana,
Ali što više Te mrze, Gospode, više Te ljubim —
Kriste, hosana, hosana !

Sanjo o vječita moja, moja najsvetija misli,
Uzroče bolova mojih, meleme bezbrojnih rana,
Moja najsjajnija zv'jezdo, moja najmilija nado —
Kriste, hosana, hosana !

Tko bi Te, Gospode, mogo brisat iz mojega srca !
Duša mi golemo stablo cvjetnih sa tisuća grana,
Na svakom listu i cv'jetu vječita blistaju slova:
Kriste, hosana, hosana !

NAPOJ ME B'JELOM LJUBAVI!

U travanjskoj noći natapaš toplim
Biserjem rose zelena žita.
Napoj me tako ljubavi b'jelom,
Preb'jelom ljubavi svojom:
Da ludujem omamljen Tobom,
Ti moja da budeš jedina miso,
Koje se otrest ne mogu;
Da ne vidim zv'jezda ni sunčeve lađe
Morima plovit nebeskim,
Tebe da jedinog vidim,
Tebe da jedinog čujem.
Rad Tebe da bacaju kamenje na me
Ulicom djeca,
U zboru da mudrih r'ječ moja ne vr'jedi
Rad ljubavi Tvoje,
Sva čuvstva da zamru u srcu mojem,
Ko ognjeni ljiljan da u njem gori
Tek ljubav spram Tebe,
Jezik moj sve da zaboravi r'ječi,
Zvukova ritam,
Samo ne drhtavo tepanje slatko
Imena Tvoga.

Ljubomoran Ti si

Ljubomoran Ti si.
Ne ćeš, da ja volim
Išta osim Tebe.
Vjetrove i buru
Poslo si na moje
Plodne b'jele njive.
Slomili su cv'jeće,
Što ga ljubljah jako.
Kurjačinu suru
Nagno si na plaho
Stado mojih sanja,
Što na proplancima
Mjesečevim pasu.
Kalne vode žute
Potekle su cestom,
Kojom stupam teško.
Magla puna inja,
Kao sablast siva,
Sjela je na moje
Vijugaste pute.
Ti mi nadu uze,
Srce moje dršće
I plače i zebe —
Ne ćeš, da ja volim
Išta osim Tebe.

NA ALVERNU

Usne mi tiho šapuću,
Zahvalnu molitvu zbore:
Znojan i krvav stigo sam
K vrsima Božje gore.

Dolje o silnu pećinu,
Gr'jeha gdje dvorovi stoje,
Dolje o silnu pećinu
Srce sam razbio svoje.

Uz srce mrtvih poleglo
Sedam je prekrasnih žena.
Ubih ih. Crni gavrani
Aleme piju im zjena.

Na brdu svetom našo sam
Djevice nalične cv'jeću,
Bl'jede i tihe djevice,
Vječnu što sanjaju sreću.

Djecu, ko mile anđele,
Množiju žena i ljudi.
Pjevaju b'jelom Janjetu
S blaženstvom svetim u grudi.

Ljestvama zlatnim silaze
Anđeli s modrih visina,
Čuju se meki drhtaji
Nevidnih violina.

Slušam. A ispod nogu mi
Babilon beskrajni tone
U mrak i tamu. Nad njim se
Krvavi oblaci gone.

ON DOLAZI

B'jele padaju pahulje
I niču cv'jeci srebreni
U mojim crnim kosama.
Ruši se tamnica tvoja,
Dušo, plava sestrice moja.
Obuci svadbenu haljinu kićenu,
Pospi je biserjem milosti,
Na kapiju sađi i čekaj!

Ja čujem topot atova dalekih,
Ko kratke udarce gromova,
I pjesmu zvonaca srebrenih.
On dolazi sjajan u kolima ognjenim,
Osam brzonogih bjelaca,
Osam munja iz oblaka garavih
Vozi Ga.

Mi ćemo sjesti u kočiju zlatnu,
Pa ćemo ostavit teške dane
I noći s ozonom i bljeskovima
I zemlju, golemu grješnicu,
I vratit se ne ćemo nikada više.
A b'jeli će konji nas voziti
Kraj rumenih zv'jezda i sunaca.

A crne vode bezdanih ponora
I zv'jezde i sunca i magle tanane
I bašte svemirske pjevat će svatovsku
Pjesmu ljubavi.

I On će te, dušo, sestrice moja,
U b'jelo ljubiti čelo i šaptati:
Evo carstva moga i tvoga.
A ti ćeš Njemu: Gospode vječni,
Jedan za sm'ješak usana Tvojih
Dajem sve ovo.

OGANJ CIJELOVA BOŽJIH

Oganj cjelova Tvojih
Gori na usnama mojim,
Tebi se, Ljubavi, podah,
Tebi se podah samom.
A Ti obilno sipaš
Ulje u oganj duše,
Koja misleći na Te
Velikim izgara plamom.

Jesam li uv'jek još onaj
Rođen na vinskome brdu
Titan, hoteć da trgam
Zastore neba plave?
Žeže li nerve moje
Još uv'jek prokletom vatrom,
Jadom i noćima teškim
Ludilo žene i slave?

Ja ne poznajem sebe,
Otkada ljubim Tebe,
Drugi sam, otkad si ušo
Gospode, u dušu moju.
Tvoje su b'jele vode
Saprale moje zloće —
Ne gledaj, Oče dobri,
Na gr'ješnu mladost moju!

Umirilo se more

Umirilo se more nemirno
I stišali se poput ulja vali.
Pa bl'ješte vode svjetlom beskrajnim,
S nebesa ognji njima zadrhtali.
U zlatnoj barci suncem ovjenčan
Sred plavih voda višnji Gospod plovi,
Pa miris jutra morem prosipa
Uz divnu pjesmu grla serafovih.
A kerubini slave Gospoda,
Što spasao je opet janje jedno:
Umirilo se more nemirno
I stišalo se moje srce b'jedno.

U bijelom pluvijalu

Božanski sam snivao san:
U zemlju je našu došao maj,
U zraku je veseo pjevao ptić,
I glazbom je zvonio gaj,
A zemlja je mirila sva,
Ko veliki raskošni cv'jet,
I vrtom je bio prekrasnim
Sav široki Božji sv'jet — —

Obuko sam b'jeli pluvijal,
U ruke uzeh ciborij zlat
I pošo sam zemljom rascvalom.
Kud išo sam, klanjaše pšenična vlat
I k zemlji se svijao cv'jet,
A sunce i zeleni bregovi
Pjevahu: svet, svet, svet!

A prašnim je cestama vrvio,
Ko da se otisnu pčelinji roj,
Trčeći, žureć se, hramajuć,
Beskrajnog mnoštva nepregledan broj.
— Kud ćete, braćo i sestrice, kud ? —
— U Božji — rekoše — idemo grad,
Gdje Otac nam spremio stanove,
A radost je vječna i neznan jad. —

A mnogi je putnik zaostao
Uz jecanje teško i plač ljut.
Vrućina ga suha izmori,
Noge mu izrani dalek put.
I gledo je suznih očiju,
Gdje izmiče u dalj sretniji drug,
Ko ranjena ptica u jeseni,
Kad družice lete na sunčan jug.

— O sestrice, brate, ne plači ! —
Otvorio ja sam ciborij zlat,
Pa klanjahu sunce i bregovi,
I mirisni cv'jetovi, pšenična vlat.
I svakomu dadoh hostiju,
Ko pahulju snježnu, Gospodnji dar,
I svaki u srcu oćuti
Novog života ognjeni žar.

I pođoše opet na dalek put,
Uz kliktanje radosno, veseli poj,
Korakom čvrstim i sigurnim,
K Ocu i sreći beskrajnoj —

O kako prel'jep, Gospode,
U svetištu Tvome ja snivam san !
Dopusti, da sanjam ga, Gospode,
Još godinu mnogu i mnogi dan.

Djevici Snježnoj

Ja gledam Te, Divna,
Na visokoj gori u sjaju i slavi,
U bisernom plaštu i smaragdnom pasu,
Sa v'jencem od zv'jezda na glavi.

I htio bih, Snježna,
Da pjevam sa zv'jezdama oko tvog čela,
Da himnu Ti šapućem, ko na oltaru
Ruža ti šapuće b'jela,
Da s brujem se složim, što kristalnu u noć
Sa usana ljiljana ml'ječnih romoni,
Kad velebne gore u požaru plamte,
A Angelus zvoni.

O Divna, o Snježna,
O čista, o Sveta —
Smijem li ružom Ti okitit nogu,
Što blatnoj u posudi srca mog cvjeta?

Molitva

Ne molim Te, Kriste, crven grimiz časti
Niti raskoš blaga niti snagu vlasti.

Samo to Te molim, samo to Te molim,
Da ti služit smijem, da te žarko volim,

I da dani moji prema Tebi lete
Zaljubljeni kano čiste himne svete.

Da se za čast Tvoju i borim i stradam,
A jedinoj plati da se Tebi nadam.

Pa da kao vitez iz davnih vremena
Umrem za te srca stoput probodena.

PJESNIK GOSPODNJI

Pjevat ću Tebi,
Bože moj!
I molitve harfe moje
Nek se uspinju k Tebi,
Ko meki oblaci
Tamjanovi!

I nek se ne spominje
Ime moje
Sa pjesnicima!
Da versima mojim
Igraju munje
Pindarove,
Prezren bih bio,
Jer hvalim
Tebe.

A ja ću Te slavit,
Sa sićušnom ševom,
Pjesnikom bezimenim,
Koja nad zelenim poljem
Svakoga jutra
Pušta glas svoj,
Da se pokloni Tebi.

Dok na sitnome cv'jeću
Trepere sv'jetli
Alemovi,
A na nebu stoje
Pobožno oblaci
Protkani zlatom
Tiho i mirno
Kao na moru
Prosanjanom
Srebrna ostrva.

U EKSTAZI

Oblak me svjetla ovio sjajni,
Meni se otkrio Sveti i Tajni.
More, o more!
U srce moje se salilo more,
Radosti more !
Proljet je došla i preb'jele ruže,
Zlaćane ptice opojna glasa.
Sv'jetli mi dani,
Noći mi b'jele sjaju ko sunce.
Kuda god stanem,
Očima krenem,
Svuda je cv'jeće, dragulj i biser.
Bolovi gdje ste ?
Dođite k meni, o oblaci b'jeli, dođite k meni,
Dođite vihri, cv'jetovi zlati,
Dođite ljudi, premila braćo,
Golubi moji,
Očiju suznih,
Usnica modrih,
Bolnoga srca,
Dođite, ja ću vam pričat o svojoj
Velebnoj sreći.
Meni se otkrio Sveti i Tajni.
Kako ga ljubim !
Ljubav je moja ko velika zv'jezda.
Ognjeno more
Obli me svega kao zrak zemlju.
Duge sam noći tražio Njega,
Duge i turobne noći.
Mnoge sam dane čemeran luto,
Tužna i sumorna lica.
Sad sam ga na'šo,
Kako ga ljubim !
Ja sam u rukama ljubavi žarke
Malena lopta.
Lebdim u svjetlu,
Opojen svjetlom !
Gorim i mrijem,
Goreć, na trubu srebrenu trubim:
Gospode, ljubim, Gospode, ljubim.

IZIDOR POLJAK

Život:

Izidor Poljak se rodio u Bednji u Hrvatskom Zagorju 7. svibnja 1883. Nakon gimnazije, koju je završio u Zagrebu, stupio je zagrebačku bogsoloviju. Istupivši iz bogoslovije studirao je filozofiju na zagrebačkom sveučilištu. Definitivno se uvjerio, da ga Bog zove u svećenički stalež. Ponovo je stupio u bogosloviju i to u Sarajevo. Svršivši bogoslovne nauke postao je kapelanom i katehetom u Sarajevu, zatim u vrijeme rata vojnim svećenikom, onda srednjoškolskim katehetom u Derventi, dok nije pošao na novo osnovanu župu u Bijelom Brdu kraj Dervente, a odavde opet na novo osnovanu župu u Boću kraj Brčkoga u bosanskoj Posavini. Umro je od upale pluća u bolnici u Brčkom 21. ožujka 1924.

Rad:

Prvu zbirku pod naslovom »Pjesme« štampao je 1909. u Sarajevu a drugu pod naslovom: »Sa Bijelog Brda« 1924. u Zagrebu. Mnoge njegove pjesme nisu bile ušle ni u prvu ni u drugu zbirku, nego su bile razasute po mnogim časopisima. Sada su približno sve sakupljene i štampane u ovoj zbirci »Pjesme«.

Značajka:

Prijatelji su ga korili, da se dosta rijetko javljao u javnosti. Oni su željeli, da češće čitaju njegove pjesme. Posve ispravno on je odgovarao: »Najpreči su mi poslovi mog zvanja. Svećenik ima danas veoma mnogo dužnosti. Naročito ako želi da bude dobar župnik svojemu narodu. U prvom redu dušobrižnički rad, a onda istom literatura«.

Petar Grgec je kazao o njemu: »Ipak iz toga ne slijedi, da Izidor Poljak ne cijeni dovoljno poezije. On znade, da poezija nije nikakav luksus. Poezija je po

njegovu mišljenju prijeko potrebiti dio života. I kao što je zadaća ljudskoga života ozbiljna, tako je ozbiljna i zadaća poezije. Ista mjerila, koja se primjenjuju na život, moraju se primjenjivati i na nju.

Ovo ozbiljno shvaćanje poezije vidi se ne samo u sadržaju Poljakovih pjesama, nego i u njihovoj formi. Nastoji da mu pjesme u formalnom pogledu odgovaraju svim zahtjevima savremenog napretka poezije. Nikada ne radi brzo ni prigodničarski. Gdjekoji sujet znade nositi po više godina u duši, da ga onda u času najveće duševne sabranosti metne na papir. I onda tu nema ništa slučajno, ništa suvišno, ni u vanjskoj ni u nuntarnjoj ritmici. Svaki je stih promišljen i po mogućnosti klasički cizeliran. Budući da je pjesnik živio u Bosni, nije mu bilo teško da svoje stihove prodahne što ljepšim toničkim modulacijama i što melodioznijom ritmikom.

Kao u svakog pjesnika, tako i u Izidora Poljaka poezija je vjeran i iskren odraz njegova životnog shvaćanja. Postavio je sebi pred oči velik ideal: da bude pred Bogom i pred svojim narodom drugi Melkizedek. Put do savršenstva dalek je i trnovit. Život katoličkog svećenika, kao i život svakoga pravoga kršćanina, ima u sebi neizrecivo mnogo radosti, ali mnogo bola i pregaranja. Herojskom borbom uspinje se čovjek na Alverno. U njegovoj duši javljaju se ekstatičke emocije Božjeg objavljenja, ali i turobni zvuci pokorničkih psalama. Što se čovjek više približava Bogu, to bolnije osjeća u duši svoje grijehe, svoje pogreške i nesavršenosti. Samo ustrajnom i napornom borbom, samo neprestanim pročišćavanjem svoje savjesti dozrijeva kršćanski vjernik, a naročito katolički svećenik za svoju uzvišenu službu u svetištu Božjem. Ljubav prema Bogu, ljubav prema bližnjemu otvara svakomu neizmjeran put usavršavanja.

Uzvišenom shvaćanju života odgovara i uzvišena pjesnička instrumentacija. Gledajući život sub specie aeternitatis služi se Izidor Poljak slikama, koje gotovo premašuju zemaljsku prostornost i vrijeme. Sav u zanosu crkvenih himana, prožet duhom mistike, duhom

askeze i strahopočitanjem pred neizmjernošću, donosi nam on pred oči titanske pojave omeđenog, ali ipak veličanstvenog kozmosa. Goleme planine, nepregledni oceani, kretanje sunca i zvijezda dočaravaju mu blijedu sliku vječnosti i Božje neizmjernosti. Oko slike Božje, koja je otisnuta u njegovoj duši, reda on najljepše simbole i najuzvišenije prirodne pojave. Shvaćajući svoje svećeničko zvanje ne samo individualno, nego i socijalno, gleda on nepreglednu povorku ljudi, koja se zaputila u Vječni Grad, a on, vjeran nauci Krista, koji poziva k sebi sve umorne i opterećene, krijepi kruhom nebeskim sve one, koji su klonuli na tom putu«.

Sadržaj:

NA BOJIŠTU

IZ »OSTAVŠTINE MOGA PRIJATELJA«

SA BIJELOG BRDA

I. OGNJEVI DUŠE

II. NA ALVERNO

Crkva u Bijelom Brdu. Desno župni stan u kome je Poljak spjevao svoje najljepše pjesme: „SA BIJELOG BRDA“.